TOMÍK

Časopis turistických oddílů mládeže

ŘÍJEN 2019

Brigádní smršť v Mezholezích a v Oparně

Nedá mi to, abych se několika fotografiemi neohlédl za srpnovou brigádnickou úderkou v Mezholezích a ve mlýně. Byla podobná těm předchozím. Zhruba třicítka tomických slečen a kluků z Kamenického Šenova, Opavy, Dobranova, České Lípy, Suchdola nad Lužnicí, Prahy, Sedlčan, Turnova, Hradce Králové, Ostravy (Denis!!!), Poděbrad, zkrátka z celé republiky si za týden pořádně mákla.

Tyhle práce žádná firma neudělá. Trochu se natírá, brousí, prošťuchují zaomrvinkované sifony (Vašek!), zdí se (Oťas a Kapucín), seká křoviňákem (vždy a jen Čipmanek), dobře vaří (všichni, ale hlavně Lucka od Pindi a Lucka Šro. a Sushi - Kudrnáč), řežou se stromy, opravuje elektrika (Pinďa), nekonečně se nakupuje strava pro brigádní krky (třeba Mára a já), čistí se náhon, vyrábějí poličky, ometají světla...nelze vyjmenovat všechno a všechny. Jedna práce byla letos nemilovaná. Řetěz při podávání dřeva. Ale zvládlo se i to.

Díky všem ***mladým hadům***. Pak že nová generace není pilná, motivovaná a šikovná. Je - a jak!

Tomáš Novotný

OBSAH

říjen 2019

str. 4-5 Světluška 2019
str. 6-7 Moravská letní táborová škola, Lukáš Hodek, Tomáš Bíba
str. 8 Školení vedoucích v Dědově, Jan Urbanec
str. 9 Tábor kouzelných fazolí, Radka Skočková, Jiří Krajča
str. 10 Dříve a dnes, Zdeněk Šmída, Prázdniny oddílu Vlk Bílovec, Radovan Rafaj
str. 11 S vévodou na Bobra, Aňa Mencnerová
str. 12 Tábor Osika 2019, Jára Lepšík
str. 13 Tábor, Míra Hepnar,
str. 14 Staňáci na Ostrově bouří, Ondra Šejtka
str. 15 Bratřice v Mexiku, Zdeněk Vejrosta
str. 16 Chippewa uvízla v Jumanji, Zdeněk Šmída
str. 17 Bubenická show na Naději, Kristýna Beránková
str. 18 Hobit, Vráťa Florián
str. 19 Kronika města Kocourkova, Pavla Ovčáčiková
str. 20 Skoti v Jeseníkách, Jindra Zoufalá, Patnáct let, Karel Závadský
str. 21 Vousatí mořeplavci, Matěj Chour
str. 22 Cestou po našich táborech, Tomáš Novotný
str. 24 Pratábor Skřítků, Marie Hörlová,
str. 25 Ještěrky v Alpách, Pavel Rabušic Sněm v Olomouci, Ondřej Mánek
str. 26 Balkánem křížem krážem, Tom Weicht
str. 27 Táboření v Banátu, Kamila Rašková, Martin Lehký
str. 28 Týpí jako domov, Jiří Pejša
str. 29 Mikešovo nožobraní, Jiří Lukeš
str. 30 Letní sraz turistů, Petr Teringl
str. 31 Mezinárodní aktivity KČT, Zdeňka Šrédlová
str. 32 Turistické závody, Tomáš Fúsek
str. 33 Co bylo..., Tomáš Novotný
str. 34 Ohlasy,
str. 35 Fotokurz, Tomek Hurt, Milan Blšťák

Sbírkové dny Světlušky 2019

Další ročník zářijové sbírky pro Světlušku je za námi. Letos dokonce přibylo oddílů, které se k pořádání sbírky přidaly. S pokladničkami po městech poletovalo celkem 18 oddílů. To je o tři více než minulý rok. Nováčkům tedy velmi děkujeme, že se k této charitativní akci přihlásili. Nově světlušky prodávaly kolemjdoucím svítící ponožky, hrací karty nebo zubní kartáčky. Kolik který oddíl nasbíral, není vůbec důležité, děkujeme všem za chuť a snahu, se kterou se zapojili. Zejména také za výdrž a pravidelnost těm oddílům, které už „světluškují" každý rok, letos již po šesté. Kolik tedy jednotlivé oddíly vybraly na lidi se zrakovým postižením?

TOM Trilobit Beroun	**6 546 Kč,**
TOM Veverk Brandýs nad Labem	**12 914 Kč,**
TOM Rokytná Brno	**15 314 Kč,**
TOM Oftalmo Brno	**5 334 Kč a 3 dolary,**
TOM Chippewa a Dakoti	**43 929 Kč,**
TOM Zálesák Hlučín	**7 565 Kč,**
TOM Pěšinky a Ostříži Hradec Králové	**12 508 Kč,**
TOM Kamínek Chropyně	**11 200 Kč,**
TOM Tuři Olomouc	**14 813 Kč**
TOM Kadao Opava	**29 488 Kč,**
TOM Sedmička Ostrava	**8 740 Kč,**
TOM 1412 a 1419 Otrokovice	**17 534 Kč,**
TOM Robinsoni Poděbrady	**5847 Kč,**
TOM S.T.A.N.Praha	**13 058 Kč,**
TOM Zlaté šípy Valašské Meziříčí	**27 602 Kč**
TOM Práčata Rapšach	**14 524 Kč**
CELKEM	**247 363 Kč**

Anežka Klabanová

TOM Chippewa

TOM Tuři

SVĚT

TOM Oftalmo

TOM Práčata

TOM Kamínek

TOM Zlaté šípy

TOM 1412

TOM 1419

TLUŠKA

TOM Robinsoni

TOM S.T.A.N.

TOM Dakoti

TOM Pěšinky a Ostříži

TOM Trilobit

TOM Rokytná

TOM Trilobit

TOM Sedmička

TOM Veverk

TOM Kadao

Moravská letní táborová škola

Na tenhle podnik pořádaný vedoucími z oddílu TOM Zlaté šípy jsme se se těšili už bezmála dva roky. Akce, na které poznáte nové přátele (kteří vás třeba naučí hlášku *mega kotel boží akce*), zažijete kopec srandy, naučíte se nové hry na schůzky a akce a pořádně si sáhnete na dno svých možností a sil, to je LTŠka. Jen ještě musíme podotknout, že moravská LTŠ se koná na horské chatě Polaně, což je jedna z asociačních chalup. Protože Polana je však až na druhé straně republiky, přesněji v Beskydech, je nutné se předem připravit na dlouhou cestu vlakem. Ještě když jsou všemožné výluky na trati, je cesta poté opravdu zajímavá.

Již při příjezdu do Velkých Karlovic, odkud začíná "pořádnej vejšlap" k Polaně, jsme narazili na první kamarády tomíky, se kterými nám cesta rychleji utekla.

Na akci přijelo celkem 15 oddílů ze všech koutů republiky, například z Ostravy, Sedlčan, Hradce Králového, České Lípy nebo Otrokovic. Celkem se zde sešlo kolem třiceti lidiček.

Jakmile jsme vkročili na práh pozemku Polany, byli jsme okamžitě vtaženi do programu inspirovaného valašským všedním životem. Celým týdnem nás tak provázel hlavní vedoucí Hop, přestrojený za Valacha Ivoše.

Program byl proložen i zajímavými přednáškami o zdravovědě, fotografování, orientace dle mapy a buzoly (následoval orientační běh) nebo o ***psychologii lásky***.

Zlatý hřeb LTŠ byl dvoudenní přechod Malé Fatry, který opravdu stál za to. Náš výstup započal v Jánošíkových dierách, kde se nacházejí soustavy vodopádů. Počasí nám první den moc nepřálo, ale zase jsme zažili to pravé drsné fatranské počasí, byla hmla a zpočátku i pršelo. Přespali jsme v horské Chatě pod Chlebom.

Po nočním větru, při kterém jsme mysleli, že nám odletí střecha, jsme se probudili do naprosto jiné krajiny. Z viditelnosti do dvaceti metrů prvního dne, jsme teď byli ohromeni z dechberoucích panoramat Malé Fatry. Následně jsme se vydali zdolat nejvyšší vrchol Velký Kriváň a po dvou hřebenovkách byla naše cesta u cíle. Shopkali jsme dolů k autobusu a vyrazili zpátky na Valašsko. Odměnou nám byla na Polaně pravá indiánská sauna, kterou jsme opakovaně navštívili.

Z táborové školy jsme si odnesli mnoho nápadů, které rozhodně uplatníme na nadcházejících akcích. Děkujeme všem organizátorům a také našim vedoucím, že nás na akci vyslali.

Lukáš Hodek -Hoďas
a Tomáš Bíba-Bíbas,
TOM Klub lesní moudrosti,
Roudnice nad Labem

V Dědově se školili a bavili programoví vedoucí

Začátkem června proběhl v Dědově nový kurz pro programové vedoucí. Zážitky z něj popsal Turbo – Jan Urbanec z TOM Ondřejnica.

Začalo to nevinně pátečním seznamováním a poznáváním sebe sama a ostatních. A kolik pozitivního se na sebe člověk může dovědět, to byste nevěřili. Tolik se o sobě člověk nedozví během celého roku. Po tom, co všichni pochopili, jací jsou dobráci, následovalo vysvětlení celo-víkendové hry aneb „sestav si svou vlastní celotáborovou hru „.

„Mám strach. Nevím, jestli to zvládnu. Přede mnou už dva lidé vypadli a teď tam šel další. Je to těžké. Ale já se připravil. Já to zvládnu. Mám na to. Otevírají se dveře a on odchází. Udělal to! Teď volají mě. Já jim ukážu. Já to taky udělám. Vstupuji dovnitř.“ S přibližně takovými slovy nás Permon všechny namotivoval a my se pustili do první větší hry. Byli jsme na vrcholu blaha. Někdo konečně vytvořil hru pro nás. A my jsme toho využili a vrátili se několik let nazpět do dob, kdy jsme ještě nespoutaní a divocí brouzdali táborovými lukami a háji.

Z ničeho nic je tma. Všechno ztichlo. Permon začíná první ukázkou motivace. Dostáváme strach, co se bude dít. Před námi se otevírá první větší hra, která by snad ani neměla být strašidelná. Ale byla. Jak vystrašit dospělého? Ano... zkoušky jako ve škole. A ještě k tomu ze zaklínadel! Doteď mi v hlavě zní „Sssss, Šššššš, Tsssss, Chř, Chř“. A zkoušející lektor byl ten největší drsňák ze všech – Klíště!

Následoval volný program. Ten jsme strávili hraním na kytary, odpočinkem a těšením se na další den. Jenže jak řekl kolega Aleš - „...vždyť to už je za 20 minut!“.

Další den začal výtečnou hostinou, kafíčkem a spoustou srandy. Nejdříve trochu teorie o tom, jak by se měl program CTH správně postavit, na co se zaměřit u dětí, jak hry upravit pro různý věk, do jakého prostředí se hry hodí a nehodí, co je u her důležité a na co myslet, a tak dále a dále.

Po vydatném obědě jsme se přemístili na slunečnou louku a ukázali si nejméně tucet turnajových her (ať s rekvizitami nebo bez). Po večeři jsme si trochu dáchli a večer nám opět Klíště s Permonem sehráli scénku a ukázali svůj herecký um. Večer jsme získali znalosti z pivního kvízu a ukončili den s kytarami až do rána.

Ještě teď, dlouho po návratu, se cítím, jako bych tam pořád byl. Překvapila mě, a opravdu silně zasáhla, nadpřirozeně přátelská atmosféra. Tu vytvořili lidé, kteří na kurz přijeli s tím, že už několik let tvoří programy a chtějí se ještě více zlepšit, dozvědět se nové věci a třeba ze sebe i kus předat. Tento kurz je určen pro lidi, co dělají tábory s láskou k dětem a především proto, aby obohatili životy něčím novým a zajímavým. A přesně tím i byl. Opravdu velký dík každému z vás. Bylo mi ctí se zúčastnit.

Avšak největší dík patří právě těm lidem, kteří nám kurz tak krásně upekli či uvařili (a nejen kurz). Děkujeme, Klíště a Permone!

Honza Turbo Urbanec,
TOM Ondřejnica,
Stará Ves nad Ondřejnicí

Tábor kouzelných fazolí

Je sobota, první prázdninový den. Nedočkavě přešlapujeme před autobusem s bagáží na zádech. Kam nás doveze? To víme. Co nás tam čeká? Netušíme. Rychlé rozloučení s rodiči a hurá za táborovým dobrodružstvím!

Na louce poseté stany poblíž vesničky Rozkoš na Českomoravské vrchovině nás vítá rozesmáté instruktorstvo a obří bedna, kterou přivezla jedna z bývalých členek. Je plná velkých barevných fazolí, udiveně si je prohlížíme. Přiložený návod vše objasňuje: Fazole je třeba zasadit, mateřsky opečovávat, zalévat, sklízet plody. Fazole zlatá nám přinese neskonalé štěstí. Návod též praví, že ten, komu se vypěstování zlaté fazole nepovede, bude obdařen doživotním nadýmáním. Hlasování **štěstí** versus **nadýmání** dopadlo zcela jednoznačně ve prospěch štěstěny.

Okamžitě se vžíváme do role zahradníků. Každý z nás získává klobouk, zástěru a kamarády do družiny. Také malou zahrádku, do níž bude střádat zeleninu, jež získá za úspěchy v soutěžích. Družiny se nazývají stylově podle zahradnického náčiní: **Růžové táčky, Modré konve, Žlutá hrabata, Hnědí kolíci, Bílé motyky, Červení vidláci, Zelené hadice a Černí kosiči.**

Pak už to jde ráz na ráz – sázíme fazole jednu za druhou. Každá z nich má originální, ale vždy vysoké nároky na zálivku či podmínky svého růstu. Vyhovět jim znamená přizpůsobit fazolovým požadavkům celý táborový program. Tak třeba: „Žahan nespal“ potřeboval stálou teplotu, tudíž jej po celou noc zahřívalo 6 družinových ohnišť; „Bín potoční“ vyžadoval vydatnou zálivku pro své dlouhé kořeny, z čehož vykrystalizovala vodní hra v okolí rostliny; „Toulavka řádná“ toužila po zálivce, vytvořené smícháním vody z řek Dyje, Jihlávky a Rokytné, hlíny z Rakouska, kamene ze středověkého podzemí, požehnání sv. Tekly, atd. Požadavků bylo celkem devět a abychom jim vyhověli, museli jsme se rozdělit na několik skupinek a ještě v noci se za nimi vydat.

Naše zahradnické snažení pravidelně narušovali vetřelci: krtek, mšice a slimák. Všechny obtíže jsme však se ctí přestáli.

Pokaždé, když fazoli narostl lusk, jsme s napětím očekávali, zda je uvnitř už ta vysněná zlatá. Stalo se tak desátý den! Naše radost neznala mezí, krasavice putovala z ruky do ruky, každý chtěl tu vzácnost potěžkat.

Po chvíli bádání „Zlatá“ vydává své tajemství. Pět svitků, jež v sobě ukrývala, odkazuje na pět míst, na kterých máme hledat své štěstí. Brzy ráno se pět skupin pěti směry vydalo, navečer následujícího dne bylo představeno pět nalezených zlatých předmětů. Zlatými nůžkami společně přestříháváme zlatou stuhu kolem hangáru se slavnostním pohoštěním.

Hrou na zlaté kazoo přivoláváme živou kapelu, cinkot rolniček zlatého kašpárka znamenal začátek dalšího z překvapení – divadelního představení Princezna na fazoli. Příchod krtka je tentokrát očekáván kupodivu netrpělivě, neboť jen v jeho přítomnosti smíme zlatým klíčkem otevřít zlatou truhlu. V ní spočívaly polotovary pro výrobu táborových trik. Jen pár minut nato se u zlaté cedule „Stavba povolena“ začíná rozpínat obří skákací hrad. Zlatá fazole nezklamala, opravdu nám přinesla pořádnou nadílku zábavy a štěstí.

Tábor je u konce. Uprostřed lesů a luk jsme prožili dva týdny nabité dobrodružstvím, kamarádstvím, soutěžením, vodními radovánkami, sportovními hrami, pomalu plynoucími nočními hlídkami, cachtáním v potoce, získáváním orlích per …

Radka Skočková
a Jiří Tetřev Krajča
TOM Zlaté šípy, Valašské Meziříčí

Dříve a dnes III

V letošním roce slavíme třicet let od listopadu 1989. Výročí, které stojí za povšimnutí i zamyšlení. Oslovili jsme tentokrát šéfa českolipských tomíků Zdeňka Šmídu s prosbou o odpovědi na dvě anketní otázky.

Anketní otázky:

1. Jak vzpomínáš na oddílovou dobu předrevoluční? Jak se ti pracovalo s oddílem, za čím se rád ohlížíš a za čím ne?

2. A co dnes? Svobody při vedení dětí máme vcelku dost! Čeho se nám nedostává – a co nám naopak nová doba přinesla dobrého?

Zdeněk Šmída, TOM Chippewa

Na předrevoluční dobu vzpomínám spíše jako účastník schůzek, výletů a táborů. Pro dnešní děti to může být až nepochopitelné: svět bez počítačů, mobilů, internetu, mapa jedině tištěná. Týpí jsem znal jen z knížek a filmů o Vinnetouovi, žádný Kaufland ani Hypernova a ani ten toaletní papír nebyl trojvrstvý jako dnes.

Ale tábory byly úžasné. Velmi rád vzpomínám na ty putovní, kdy jsme se po třech dnech sbalili a jeli do dalšího města, a poznali tak velký kus Československa.

Dnes mi přijde velmi jednoduché hlavně plánování. Člověk sedí u počítače a má celý svět na dosah, vše zjistí a zařídí na několik kliknutí myši. Úžasná je orientace pomocí GPS v mobilu, sdílení zážitků, zprostředkování našeho světa rodičům pomocí fotek či videí. Na druhou stranu mě to možná někdy příliš odtahuje od toho reálného světa k obrazovce počítače.

Výborná je dnes podpora naší činnosti, dotace z města, kraje, ústředí, tedy můžeme si koupit téměř cokoli. Ruku v ruce s tím se na nás ale valí vyhlášky, nařízení, formuláře. Nejvíc mě ale asi mrzí moje neschopnost udržet mládežníky po střední škole v oddíle. Mají jednu brigádu za druhou, a pak vyletí do světa, který mají díky internetu na dosah ruky.

Zdeněk Šmída,
TOM Chippewa, Česká Lípa

Dobová fota z archivu TOM Chippewa.

Prázdniny oddílu Vlk Bílovec

Tak, hotovo! Jeden skvělý prázdninový měsíc je za námi. Máme za sebou tři turnusy letního tábora na naší základně v Kunčicích pod Ondřejníkem. Pětačtyřicet spokojených dětí ve věku 3,5 – 8 let na nultém turnusu, ve věku 6 – 17 let na I. turnusu a turistů ve věku 13 – 18 let na II. turnusu.

Výsledek? Jedinečné zážitky, naprosto nové činnosti, vynikající mezigenerační spolupráce a v důsledku naší činnosti příchod a členství dvou nových vedoucích.

Trošku jsme měli obavy z *miminek* ve věku 3-5 let. Nejenže to šlo, ale ve spolupráci se zástupcem ředitele ostravské školy pro MŠ vznikla spolupráce pro miminkovské turnusy na další léta.

Nultý turnus

Letos poprvé jsme ho uspořádali pro děti mladší devíti let, což se dočkalo mimořádných ohlasů jak u rodičů, tak dětí. Zapojili jsme prcky, kteří sotva dovršili čtyři roky. Starší pomáhali nezištně mladším.

Celotáborová hra s motivem Záchrana šmoulí vesnice se rovněž ukázala jako naprosto uchvacující a pro nás jako organizátory dostatečně variabilní vzhledem k věkovému složení dané skupiny. Celý turnus vytvářel a provázel tým skvělých lidí, který svým profesionálním přístupem dokázal dětem zprostředkovat nevšední zážitek.

První turnus

Turnus byl obsazen dětmi již věkově staršími, konkrétně od 9 do 15 let. Nesl se v duchu historicky věrné a propracované linky týkající se historie samotných Kunčic pod Ondřejníkem. Od začátku do konce nás provázel hradní pán Kunz se svými poddanými – od šlechty přes písaře až po myslivce. Cílem bylo podle získaných indicií v nespočtu originálních úkolů vyluštit šifru a dozvědět se tak pravdu o historii místa, ve kterém všichni hrají svou roli.

Druhý turnus

Nejstarší děti, tedy od 11 do 17 let, se dočkaly možnosti jít krkolomnou cestou překonání sebe sama. Hra byla motivována hrdiny jako jsou Rocky Balboa, Apollo Creed, Forest Gump, Emil Zátopek atd. Dospívající osádka tohoto turnusu si mohla na vlastní kůži vyzkoušet, jaké je nést zodpovědnost za neúspěch týmu, ale na druhou stranu zjistila, že když je jedinec v úzkých, vlastně doopravdy sám nikdy není.

Ještě jednou věcí se tento turnus lišil: děti nebyly rozděleny do týmů, ale po celou dobu se snažily bojovat jako jeden celek s jedním cílem: **dosáhnout za celý pobyt společně 1 000 000 kroků.**

Děkujeme všem, kteří se náročné přípravy všech tří turnusů podíleli! Více na našich stránkách:
https://vlci-bilovec.webnode.cz/

Radovan Rafaj,
TOM Vlk, Bílovec

redakčně kráceno

S vévodou na Bobra

Psal se červen 2019, když se našemu expedičnímu týmu povedlo zúročit školení a vědomosti, které jsme během uplynulého půl roku nabrali v programu Mezinárodní ceny vévody z Edinburghu.

Naším cílem bylo prozkoumat na kánoích přírodu a kulturu nám tak blízkou, a přitom tak dalekou, prozkoumat krajinu a kulturu v jihozápadním Polsku.

Pocity svobody a zvědavosti nás poháněly až k obci Wleń, tedy k několika domům s opadlou omítkou, zarostlými zahradami a domorodci, co chodívají spát už s klekáním.

Nikdy před expedicí jsme netušili, že nějaká taková řeka vůbec existuje, a vlastně jsme si ji vybrali pro její netknutost člověkem. Za celé dva dny jsme potkali jen hrstku lidí, na březích jsme si nevšimli žádného náznaku lidské činnosti, jak tomu bývá u nás v Česku.

Koryto Bobra se ladně vinulo okolo hor a menších kopečků rozmanitou a neobydlenou krajinou, a dávalo nám možnost kochat se krásnými scenériemi také díky pomalosti toku.

Internetové zdroje v popisu řeky klamaly, počet jezů a překážek složitých k přenesení a nemožných k sjetí předčil naše očekávání. V konečném důsledku jsme si jez sjeli jen jeden a na velkou část cesty zvolili taktiku voru. Za dva dny jsme ujeli necelých 40 kilometrů, ovšem 40 kilometrů oleje olejovatého. Dokonce tři jezera, která jsme cestou propluli, byla rychlejší než zbytek řeky. Je možné, že jsme zvolili nevhodný úsek, ale pro něco byl výběr oblasti moc dobrý: bylo možné téměř kdekoliv vylézt na břeh a uvařit, a dokonce i přespat na louce přímo u vody bez jakýchkoli problémů.

Nyní můžeme říci, že řeka Bobr je ideální volbou pro víkendový odpočinek daleko od lidí. Vzhledem k její pomalosti je vhodná pro začátečníky, nebo třeba rodiny s dětmi. Vodákům bažícím po divokém a vzrušujícím zážitku bychom ji určitě nedoporučili. Je velmi důležité si do oblasti dovézt vlastní zásoby vody a jídla na celou dobu pobytu. Možnosti k nákupu prakticky nejsou a obydlených míst a fungujících kempů je tam málo, v některých úsecích dokonce nejsou zcela žádné. Spoléhat se na doplnění zásob, jako na našich řekách, se tedy nedá.

Expedice dle osnov DofE se nám tedy povedla a splnila svůj účel, příště si nejspíš vezmeme na záda krosny a nohy nás povedou do oněch hlubokých lesů.

Zážitkům na vodě zdar!

Aňa Mencnerová,
TOM MARACAIBO, Třinec

Tábor Osika 2019

Na letošní tábor jsem se obzvlášť těšil. Ještě vloni to vypadalo, že se po deseti letech vrátíme na tábořiště u Berounky, kde jsem prožil své první tábory. Štěstí nám ale nepřálo. Museli jsme tedy hledat nové tábořiště a připravit i jinou táborovou hru. Teprve po mnoha telefonátech jsem našel tábořiště v termínu, který jsem potřeboval. Tábořiště u rybníka Osika, krásné místo nedaleko Nové Bystřice.

K táborové hře: nikdy jsem nechtěl hrát Harryho Pottera, téma mi přišlo hrozně profláklé. Nedala se ovšem přehlížet skutečnost, že spousta dětí z oddílu Harry Potterem prostě žila. Vznikl nápad na téma, které by bylo pokračováním příběhu Harryho, ale jen naší fantazií. Vždy, když by se dětem něco nezdálo, mohli jsme říci „tohle ale není Harry Potter".

Škola čar a kouzel ovšem sehrála svou roli, byla posedlá zlem, proti kterému musely skupiny dětí bojovat. V etapách se snažily získávat jednotlivé místnosti, které byly začarované. Postupně se učily kouzlit, získávat různé artefakty. Po týdnu tábora se děti dostaly do druhého patra a postupně až do ředitelny. Tu nakonec ovládly a tím zachránily celou školu. **Pokud by chtěla Rowlingová pokračovat další knihou, nebráním se prodat autorská práva.**

Podle mého názoru tábor dopadl skvěle. Ze začátku byly obavy z přítomnosti majitele tábořiště, vždy jsme totiž byli zvyklí jet na tábor, kde jsme byli sami. Tady byl jen asi 8 metrů od kuchyně srub, kde byl celou dobu přítomen. Obavy byly zbytečné. Franta Jahelka je skvělý člověk, který nám ve všem nechal naprosto volnou ruku. Mohli jsme využít jeho sportovního náčiní, včetně lodí, které se na Osiku náramně hodily. Nákup paddleboardů před táborem také nepřišel nazmar a náramně jsme si jich užili.

Pokud se v budoucnu nevrátíme na naše (možná na mé) vysněné tábořiště, tak moc rádi pojedeme k Frantovi na Osiku. Číslo tohoto Tomíka Frantovi pošlu, moc rád bych mu poděkoval za skvěle strávených čtrnáct dní. Ty komáry, kteří opravdu hodně žrali, určitě přežijeme i příště. Děkujeme!

Jára Lepšík
TOM Bobři, Úštěk

TÁBOR

To je slovo, které voní lesem, rozkvetlou loukou, usychající trávou a dýmem táboráků. Je z něj cítit chlad ranní rosy i žár poledního slunce. A taky je z něj slyšet hučení řeky, zvuk kytar, smích a řev dětí. Znamená čas mládí, dětství, dobrodružství, her a hrdinských činů. Takový byl vždy náš oddílový tábor, ať už jsme pluli v klidných vodách Moravy nebo v divokých proudech Soči, ať už jsme tábořili na písku Jadranu nebo se proháněli s indiány na prériích.

Opravdu velké dobrodružství zvládne jen připravená a dobře vycvičená posádka. Na letošní tábor jsme se vydali na naše tábořiště do Chotěvic, odkud jsme pak vypluli na velkou výcvikovou plavbu. Co na tom záleží, že jen v naší fantazii.

Rozděleni do posádek jsme pod vedením zkušenějších kamarádů, kapitánů a kormidelníků prošli výcvikem v různých dovednostech. Šplhali jsme v lanoví, vázali námořnické uzly, na ostrovech lovili zvěř, obchodovali s domorodci a bojovali s piráty. Stavěli jsme lodě, plavali v proudech příboje, přepluli oceán přehrady Bílá Třemešná, zažili jsme rovníkové slavnosti a navštívil nás sám Neptun, vládce moří.

Nebyla to plavba vždy jednoduchá. Bouře a vlnobití nám rozhazovaly věci v kajutách, světové strany nebyly vždy tam, kde jsme je hledali, při bojích s piráty se roztrhlo i nějaké to tričko. Když se přes palubu přelily vlny, bylo mokro i v podpalubí. Na jinak statečné a odolné mužstvo přišla i mořská nemoc a večer se někdy do spacáků plížila zima i stýskání. Ale zimu zahnala deka navíc a stesk dobří kamarádi, hry a legrace.

A tak jsme nakonec všichni dopluli do přístavu, propluli jsme vším nepohodlím, nástrahami a nebezpečím jako praví kadeti. ***Teď už víme, že kdo chce něco zažít, musí se s námi vydat na moře. Ale kdo se strachy třese, jak osika v lese, ten ať svůj strach zahodí a k nám raději nechodí.***

Míra Hepnar,
TOM Kadeti,
Červený Kostelec

Staňáci na Ostrově bouří

Každý rok trdlujeme na jedné jihočeské louce a hrozně nás to baví. Letos jsme oblékli pruhovaná trika, navlékli modrobílé čepice a stali se z nás námořníci. Tedy ztroskotaní námořníci, a to na jednom zapadlém ostrově, kterému jsme začali říkat Ostrov bouří.

Třicet Staňáků, malých i velkých se pustilo do velkého třínedělního boje s piráty o ukradený poklad. Každý den jsme objevovali ostrov, na kterém jsme ztroskotali a na kterém byla i banda smradlavých pirátů v čele s kapitánem Hromem. Ukradl nám ukradli zlato!

Letos to bylo vážně fajn. Staňáci byli bezva a to už i ti nejmenší. Štěpánovi nebyl ještě ani rok a tři týdny pod stanem zvládl v pohodě bez rýmy, což je úspěch. Tříletá Mája vstávala párkrát i kolem sedmé ráno a ne jako vloni kolem páté, Kubovi jsou čtyři a vloni se ani na vteřinu nepustil mámy a letos? Letos jsme ho celý den neviděli, protože řádil kdesi s klukama. Naše malé víly – holky prvňačky se v průměru nepočůraly více než jednou a při česání skoro nekřičely. A ti čtyři nejstarší se o tu naši droboť s úsměvem a nadšením starali.

Malí i větší námořníci během tábora také plnili různé zkoušky a stávali se tak chytřejšími a vzdělanějšími loďmistry, kadety, kapitány a někteří dokonce i komodory. V cestě jim stály zkoušky z uzlování, poznávání místní květeny, trocha sportovních dovedností, šifrování apod.

I ti nejmenší, kteří si o dračí smyčce nejprve mysleli, že se jedná o nějakou pohádku, zvládli dračák uvázat. A nejen ten, ale i další uzly. Naučili se šifrovat, signalizovat pomocí vlajek, pracovat s mapou a buzolou… no prostě všechno, co má umět správný tomík, Staňák nebo námořník.

Jednotlivé posádky musely během našeho putování ostrovem odvalit obří balvan pomocí mlýna, vytvořit sopku, pomocí děravých kyblíků a stříkaček přepravit vzácný bahenní výluh, přepravit se přes vodní hladinu pomocí obřích leknínů, v lese zabojovat o prameny s pitnou vodou, postavit si vlastní přístřešek, uvařit si na ohni a v lese přespat a pak také zorientovat se v přírodě, poprat se s vlajkovou signalizací a další množství skopičin.

A k tomu všemu jsme blbli v hamakách, kterých jsme měli asi deset, blbli jsme na velké klouzací plachtě, blbli jsme u škrábání brambor, když se pustila muzika a blbli jsme, i když jsme hráli na kytary, klarinet, cajon, flétnu, housle a na všechno další, co bylo zrovna po ruce.

Užili jsme si dojemné chvilky u ohně v týpí, při pohledu na hvězdnou oblohu, na které je vidět nejen Velký vůz, ale celá Velká medvědice, při vztyčování i sundávání státní vlajky i při zpívání posledního Valčíku na rozloučenou.

Každý má na světě ta svá nejkrásnější místa. My Staňáci to místo máme kousek od Bělčic u Blatné, na louce mezi břízami s výhledem do krajiny. Tam, kde k večeru kvákají žáby z nedalekého rybníka, tam kde nám kopec Třemšín jasně ukazuje sever, tam, kde máme spoustu kamarádů a nepočítaně skvělých zážitků.

Někdy vás tam rádi vezmeme. Co vy na to?

Ondra Šejtka,
TOM S.T.A.N., Praha

P.S.: Jo a to zlato, tak to jsme si od pirátů nakonec ukradli zase zpátky!

Bratřice v Mexiku

Letní tábor TOM Vltavský paprsek probíhal 9 dní - od 3. do 11. srpna 2019 na Sluneční stezce nedaleko Bratřic. Panovalo slušné počasí a pohoda. Tábora se účastnilo padesát táborníků. Celotáborová hra Mexiko a 11 etap prověřily všech 12 soutěžících mexických států, které zastřešoval jeden rod - všichni se v rámci táborové hry stali členy rodu Lopézů – Emanuel / Emanuela. V táboře byl obrovský kaktus, stožár s mexickou vlajkou a originálním sombrerem – tady bylo sídlo vedení hry – Ciudad de México.

Vyráběli jsme erby států, vyráběli jsme masky mrtvých - Catrina, s kterými jsme absolvovali večerní cestu okolím s mnoha úkoly, vyráběli jsme biče, sombréro a piňatu. Přenášeli jsme tequilu, pekli jsme na ohni tortilly, kreslili obrázky na stély, naháněli zatoulaný dobytek, schovávali se před bandity. Vyráběli jsme hudební nástroje a pěli mexické písně. Hra se vydařila a vítězi se nakonec stal tým státu Tabasco – Klárka, Mája a Jára.

Po celou dobu tábora jsme hráli různé hry – největší ohlas měl Pasák, Brenbal, Obležené město, Pukavec, výprava do Afriky, Měšťani, Kaprál či Lišky. Nechyběl ani večerní ohně s písničkou, noční hra – výprava za Sněhurkou a stezka odvahy.

Poděkování patří všem, kteří se na přípravě a realizaci tábora podíleli – Nýnovi, Helče, Slonile, Kátě, Blance a hlavně třem vyznamenaným – Řád vařečky zlaté získal Kamil s Romíškem a Řád kříže červeného pak získala Lucka.

Zdeněk Vejrosta,
TOM Vltavský paprsek,
Kralupy nad Vltavou

CHIPPEWA uvízla v JUMANJI

Na začátku letošního táboření se stala podivná věc. Seděli jsme zrovna u slavnostního ohně, když lesem prošla záhadná dvojice kluků s obrovskou deskovou hrou. Slyšeli jsme jen útržky rozhovoru, vše bylo docela dramatické, vypadalo to, že ztratili kamaráda Alana a že se té hry bojí. Zmizeli za kopcem se slovy, že ji raději zakopou. Byla už tma, a tak jsme tam vyrazili až ráno a opravdu jsme z jedné menší pískovcové propasti slyšeli bubny! Zvědavost nám nedala, hru jsme vyhrabali a zbrkle jsme ji začali hrát. Všechny nás to vtáhlo do tajemné džungle Jumanji, kde se objevil i zarostlý Alan. Ten tu totiž uvízl, když se mu hru nepodařilo dohrát, a tak jsme si řekli, že se hru pokusíme dokončit a tím ho zachránit.

Co myslíte, bylo to jednoduché? Jasně, že nebylo, v temném tunelu jsme byli zasvěceni, přepadl nás neznámý lovec, museli jsme projít bludištěm, při zemětřesení přejít poškozené území, sebrat vajíčka obřímu pavoukovi, uvařit si v džungli jídlo, rozdělat oheň bez sirek, ale nic z toho nás nezastavilo a my hru opravdu dohráli!

Vůbec si ale nechci představovat, jak bych vysvětloval rodičům na konci tábora, že jim děti vrátit nemůžu, protože bloudí džunglí v Jumanji...

Zdeněk Šmída
TOM Chippewa, Česká Lípa

BUBENICKÁ SHOW NA NADĚJI

Po prvních čtrnácti horkých červencových dnech se kapradiny indiánské louky rozestoupily a přivítaly poměrně početnou smečku natěšených Dakotů. Ano, letos jsme opět vyrazili na Naději a mohli jsme si plně užívat kdejakých indiánských aktivit: tu jeden vyplétal lapače snů, druhý tvořil indiánské krabice na oblečení, další máchal svou bederní roušku v potoce, jiný testoval pevnost svých šatů prolézáním kdejakého chroští. Ve volných chvílích jsme se pustili do hledání doktorů Voštěpů (nebo drvoštěpů?), kterých bylo třeba k uzdravení krásné Zubejdy. A to se taky nakonec povedlo. Zkrátka, o zážitky bylo postaráno!

A co si Dakoti letos vychutnali jako naprostou novinku? Bubeníka Etienna, kterého mnozí z vás možná znají z FunTOMa! Je to borec všech borců, a pokud ho pozvete i k sobě na tábor, přiveze vám 40 krásných bubnů a naučí vás bubnovat tak, že si písně budete pobrukovat ještě ze spánku!

Letošní tábor byl plný dobrodružství, trochy napětí a tajemna a nespočetného množství zážitků. A my už se teď nemůžeme dočkat dalšího léta s kamarády.

Kristýna Kvíky Beránková,
TOM Dakoti, Česká Lípa

Ranní deštivé probuzení nám první říjnovou sobotu okamžitě sdělilo, že oslava pětatřiceti let od založení TOM KADAO venku nebude. I přes nepříznivé počasí se nás ale sešlo hodně. Byl nachystaný slavnostní oheň, připraveny zábavy do lesa, veškerý materiál složen v chajdě ve Vršovicích u Opavy.

Od rána jsme žhavili telefony a psali na web zprávy klukům, holkám a jejich rodičům a známým, abychom všem sdělili změny. Naštěstí jsme měli v záloze školu v Komárově. O víkendu se stala naší základnou do nepohody. Přesto, že to na startu nevypadalo moc slavně, nakonec se celá oslava podařila.

Dorty byly napečeny z 230 muffinů, kroniky vystaveny a světe, div se, fakt se prohlížely. Běžela nekonečná videa z naší činnosti, čepovala se malinovka a švestkové Bernardovo nealkoholické pivo (díky, pane Psoto!), plnily se úkoly, na jejichž konci byl vlastnoručně vyrobený buton, hledali se vedoucí v mládí a dnes, házelo se na Toma, střílelo na vedoucí, spráskl o se skoro 30 litrů zelňačky, rozdávaly se a přijímaly dárky (děkujeme všem, kdo nám poslal přání nebo osobně přinesl), premiéru zažily nové filmy táborový film Tajuplná Asiea outdoorový film Balkán 2019, natáčely se videovzkazy pro další generace, úsměvy vyvolávala KadaoFotoBudka, kde se mnozí vyřádili a samozřejmě nemohl chybět oheň. Byl sice nějaký divný, ale byl náš a byl jediným řešením, které nám sobotní liják a prostor školy dovolil. Zapálili jsme jej ve jménu všeho, co je nám blízké, ze čtyř stran, na počest přátelství, přírody, oddílu a dlouhých let ve zdraví. A přestože byl tak zvláštní a zapálen jakýmisi podivnými prskavkami, bylo u něj veselo. Díky všem, kteří si připravili písničku, scénku, vtip, výstup příjemně, zpěvavě a dobře.

Hrálo se a zpívalo dlouho, přes půlnoc a pak, když šli malí spát, tak jsme „načli" dort, který TOM dostal ke svým narozeninám a dlouho jsme si povídali o oddíle, co nás čeká a možná nemine. Vzhůru do dalších dnů, měsíců či snad let? Uvidíme! Máte-li chuť zjistit více, pak:*https://www.kadao.cz/foto/index.php/2019/Je-n-m-35*

zdraví vás

Tom Weicht,
TOM Kadao, Opava

HOBIT aneb cesta tam a zase zpátky

Máme v oddílu spousty malých dětí, proto Jíťa sáhla „dolů, do šuplíku“ pro osvědčenou hru Hobit z dílny Jirky Choura. Upravila ji pro naše podmínky. Znalost prostředí tábora je jistě výhodou. Dnes si lze objednat spousty rekvizit z Asie…krásné elfí pláště, dokonce elfí uši, „zaručeně“ pravé kouzelné prsteny, oblek pro Gandalfa a jistě by se našlo ještě mnoho dalších věcí. Ovšem Zlobři, vyrobení ze dvou velkých papírových krabic zaberou vždycky. Stejně tak Vrrci, o drakovi Šmakovi nemluvě, ať je ukrytý ve sluji nebo svští na laně nad hlavami užaslých trpaslíků.

Tato hra je určena obzvláště pro malé děti. Užili jsme si ji ale všichni. Kouzelná krajina kolem tábora ve Smrčné s tajemným lesem dodala hrám ten pravý nádech. Jistě se na nás nebude Jiřík zlobit, že jsme při putování za drakem svedli bahenní bitvu s Modráky.

Ve Světlé nad Sázavou museli naši hobitci najít vousatého člověka a přesvědčit ho, aby se společně s nimi vyfotil. Prostě tábor se vším všudy. Nakrmit a napojit čtyřicet hobitů různého věku plus dalších deset elfů není rozhodně jednoduché…

Po prosluněném dnu často přišla pravá letní bouřka, po níž jsme řešili, komu co zmoklo či navlhlo. Potom se ale vyjasnilo, nad táborovým ohněm, pod oblohou plnou hvězd zazněly tóny kytar se známými písničkami. Nádherný okamžik, kvůli kterému to stojí za to.

Už nejsem „ten nejhlavnější“, kolegové vedoucí vše hravě zvládnou a zastanou. Postavit bludiště, elfí strom jako úkryt před vrrky, sluj pro draka Šmaka nebo dráhu pro dračí přelet nad krajinou…a to mě hřeje u srdce. Nejmladším účastníkem tábora byla moje jedenáctiměsíční vnučka Anička a nejstarším účastníkem byl nestor oddílu – Jirka Tatíček (81 let), který měl na starosti bodování pořádku ve stanech.

Hobita jsme hráli třikrát: poprvé na táboře v roce 1994 v Pohorské Vsi, potom znovu v roce 2006 v Kališti a potřetí letos, na táboře ve Smrčné. Skvělá, úžasná hra, kterou si užijí právě malé děti. Tábor se vydařil, hra se povedla. Prostě další úspěšný tábor.

Vráťa Hroch Florián,
TOM Klub lesní moudrosti,
Roudnice nad Labem

KRONIKA
MĚSTA KOCOURKOVA

Devátý táborový den otrokovických tomíků. Na ranním shromáždění kocourkovského lidu nám byly rozdány svatební noviny a vzápětí se za doprovodu bubnu přihrnuli do tábora dva císařovi posli se zajímavou vyhláškou: Každý rok, v určitý den, se musí konat svatba nejlepší dívky s nejlepším jinochem. No jo, ale kde na to všechno vzít? Taková svatba stojí přece jenom šílené peníze. Naši radní museli dát hlavy dohromady.

Předtím, než jsme začali shánět peníze, nás ještě čekaly služby a hra na jednotlivce. Už jsme vyrostli do dospělosti a měli si hledat partnery. Šlo o to, že kluci se pokoušeli dovést na úřad co nejvíc holek. Aby si mohl kluk holku vzít, musel jí z ruky strhnout fáborek. Holka se mohla bránit tím, že kluka vybila. Jako další hra následovalo sbírání peněz na svatbu. To se odehrávalo v lese nad naším milovaným kopcem. Mezi stromy byla natažena lana a pod nimi rozházené zlaté mince, které jsme měli vysbírat, aniž bychom se dotkli země. Skupinky, které měly tuhle aktivitu za sebou, si odchytil radní *Nesmějtesemně* a předal je radním *Skočdopole* a *Čaukočko* do tanečních. Někteří z nás to zvládli skvěle, naopak někteří byli dost zoufalí tanečníci.

Pořádná veselka se neobejde bez jídla, proto naším prvním úkolem bylo sehnat papírky se souřadnicemi a odkrývat políčka, pod kterými se skrývaly jednotlivé chody. Dalším úkolem bylo focení. Rozdělit si role a během tří minut pořídit co nejlepší snímek. Do dalšího kola postoupily čtyři skupinky a ty musely vybrat jednoho kluka a jednu holku, kteří budou soutěžit dál. Nejprve museli společně sehnat podpisy od rodičů se souhlasem k sňatku. Pak měli kluci postavit dům z karet a holky poslepu uklidit kruh, který představoval pokoj. Posledním úkolem tohoto klání bylo něco jako rodičovská výchova – v kárce vézt dítě přes překážkovou dráhu a přitom ho nezabít. Tohle kolo a tím pádem i celou soutěž vyhráli Hanča a Čambík.

Haničku si vzaly do parády holčičí vedoucí a o rozlučku se svobodou se postarali zase kluci. Úkolem ostatních skupin bylo přichystat svatební tabuli, napsat novomanželům přání a vyrobit jim nějaký dárek. Naše dva zamilované oddal kocourkovský starosta Břichopásek. Po obřadu jsme novomanželům pogratulovali a přivítali otce Josefa, který za námi přijel na návštěvu. Zasedli jsme k hodovní tabuli. Jako svatební večeře se podávala vynikající čína.

Potom jsme v rychlosti udělali nástup a zamířili k táboráku, zazpívat si a oslavit sňatek našich kamarádů. Nechyběl ani tanec! Ovšem z radovánek nás vyrušil radní Nelžitak s jednoduchými pokyny. Děcka starší čtrnácti let měla 15 minut na to, aby se oblékla a sbalila vše potřebné na PŘEŽITÍ. Bylo jasné, že tuhle noc se někteří z nás dostanou na pokraj našich sil.

Pavla Ovčáčíková,
TOM Otrokovice
(red.kráceno)

Skoti v Jeseníkách

Letos jsme vyjeli do Jeseníků, na malebné tábořiště pionýrů u Hoštejna. Roztočtí Kulíšci zabydleli podsadové stany, oblékli kilty a přenesli se do Skotska, do dob, kdy na skotských pláních žili hrdí horalé a bojovali za svou nezávislost proti Angličanům. Tři klany soutěžily s velkým zápalem, vždyť z jejich středu bylo potřeba zvolit nového skotského krále! Bitev bylo odehráno víc než dost, zároveň však i skotských her. Přetahovaná lanem, hod kamenem, skotské tance taky přišly na řadu…a těch talentů, co při nich bylo objeveno!

Místní, převážně listnatý les, je rájem pro plchy velké, kteří se, ač neradi, museli smířit s naší dvoutýdenní přítomností. Takové milé zvířátko to je, podobou někde mezi myší a veverkou, s krásnýma velkýma očima. Ale s jakou vehemencí se vám dokáže podívat do zásob jídla, pokud je necháte nezakryté! A s ním i celá jeho početná rodina, příbuzní, sousedé…

Tihle malí noční tvorové nesledovali naše... radovánky. To přenechali mnohem nepříjemnějším obyvatelům lesa – vosám, klíšťatům a sršním. Ti nás během dne našli vždy, ale dobrou náladu nám tím nezkazili. Všichni jsme si užili krásných čtrnáct dní, počasí nám taky docela přálo. Jen to zase uteklo….no, jako ta pověstná voda v potoce. Ale protože rok utíká naštěstí úplně stejně rychle, tak za chvíli budu zase psát o tom, jaký byl ten náš letošní tábor – no, už aby to bylo!

Jako vždy vše z kuchyně bedlivě sledovala, do her se ráda zapojovala a vše zapsala

Jindra Zoufalá,
TOM Kulíšci, Roztoky

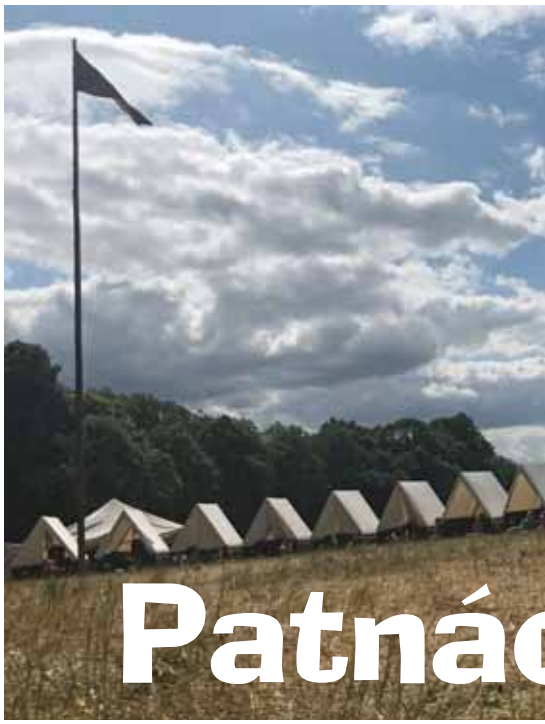

Patná

ct let

Červencovým oddílovým táborem v Olšovci u Hranic na Moravě jsme ukončili patnáctý rok činnosti Paprsku. A uteklo to jako voda. Z některých našich prvních členek, členů a vedoucích jsou už rodiče, někteří s námi jezdí už přes deset let, přestože už studují VŠ nebo pracují.

Nepodaří se vždy všechno, co naplánujeme, ale většinou se nám akce daří – letošní tábor byl naší 405. akcí. S jeho stavbou a přípravami nám pomáhalo opět mnoho rodičů a přátel, kterým patří velký dík za práci.

Tábor nám začal v sobotu 29. 6. 2019. Jelo nám 46 dětí, několik starších a vedení se svými malými dětmi, tak nás bylo několik dnů na táboře i 70. Letos dobývaly družiny při soutěžích Himálajské osmitisícovky, i když bylo počasí spíše tropické, a o trávě jsme si mohli na slunkem spálené louce nechat jenom zdát….

Na táboře se nám postupně vystřídaly ještě další tři turnusy – oddíl TOM Letokruh z Vítkova, skauti z oddílu K2 z Ostravy-Hrabůvky a oddíl TOM Mravenci z Brna.

Patnáctý rok oddílu se nám vydařil. Získali jsme dotace na naši činnost z našeho obvodu, Statutárního města Ostravy i Moravskoslezského kraje, a tak nás ještě letos čeká přestavba celé naší táborové kuchyně. Tuto akci podpořila grantem navíc i firma AMDS Ostrava. Po jedenácti letech provozu už si totiž kuchyně opravdu zaslouží rekonstrukci…

Teď jsme již zahájili nový oddílový rok. Rádi uvítáme mezi námi i nové tváře – rádi uvítáme děti, které by to chtěly zkusit v našem turisťáku!

Karel Závadský,
TOM Paprsek,
Ostrava-Krásné Pole

Vousatí mořeplavci

Poučky hovoří jasně. Tábory mají děti hlavně bavit a naplňovat. A když se k tomu přidá nějaká znalost, například historická, je to dvojí výhra.

Proto se letos Veverci vydali na svých drakkarech, ve smrdutých tunikách a s rozevlátými plnovousy (skrývajícími úsměv od ucha k uchu) plenit a drancovat starý kontinent. A nejen ten - dopluli až do Ameriky!

Téma Vikingů bylo tedy letošní potěchou mladých Veverků a ani vedoucí si na své božské úděly nemohli ani trochu stěžovat. Snad mimo Thora, kterého jeho krabicoidní brnění lehce omezovalo v pohybu. Ranní rybolovy, dopolední nájezdy, polední hostiny, odpolední drancování a veselé putování vstříc hrdinné smrti a vstupu doValhally, to vše bylo letní radostí brandýských bojovníků.

Nenechte se zmást - špekulování nad (historicky velmi nepřesnou) mapou světa a možnostmi putování zavařovalo ohelmené hlavičky jarlů i jejich druhů velmi vydatně, ale i o to byla jejich cesta barvitější. Strašlivé příšery z 3D tiskárny pak příběh skvěle podtrhly a atmosféra byla opět parádní. A jak to dopadlo?

Happy-endem. Všichni zemřeli. Tedy v bitvě, hrdinně a až zcela na konci svých cest. Ale jakou z toho měli, pane, radost! Valhalla se opět otřásala bujarým veselím.

Matěj Chour,
TOM Veverk,
Brandýs nad Labem

Cestou po našich táborech

Pravidelnou návštěvu táborů, kterou podnikám s Tomkem Hurtem vždy v srpnu, jsme nevynechali ani letos.

Za dva dny jsme zvládli tomíky z oddílu Klubka Jany Gansové v Dolních Netčicích, skvělý tábor kutnohorských tomíků Jany Liberské na Suché louce u Klokočůvku, olomoucké Tury, kteří tábořili v retro chatičkách pamatujících Gustáva Husáka v Olšance (zato v dobré pohodě a hezkém okolí) a tábor roztockých Kulíšků na pionýrské základně Německé louky na Šumpersku.

Všude nás vítala dobrá atmosféra, pohoda, nápady, spokojené děti a zapálení vedoucí. Jedni hráli Sanatorium dr. Robschitze, další se přesouvali v čase či bojovali ve skotských reáliích minulých věků. Vypíchnu tábor kutnohorských tomíků. Manželé Liberští s oběma dcerami a dvacítka táborníků si užívali atmosféru krásné louky, hezky postaveného skautského tábora a denního převlékání do nápaditých historických kostýmů. Posuďte sami!

Pár kroků od tábora kutnohorských jsme potkali partu rodičů a dětí z Valmezu. Příjemné setkání na krásném místečku patřícímu Royal Rangers.

Cestou jsme mrkli také na základnu do Stříbrných Hor. Vzorně udržovaná panem správcem a hojně využívaná, v den naší návštěvy výjimečně prázdná...

Děti kousek od ní nás fascinovaly svým vesnickým obchůdkem. Maliny byly za pět korun, zahradní rybíz za deset, obrázek kreslený desetiletými caparty na kamínku za osm. Čilí malí prckové...No nekupte od nich aspoň něco!

Tomáš Novotný

Druhou pouť po táborech našich oddílů jsme podnikli s Ondrou Šejtkou začátkem srpna. Navštívili jsme velký, řadu let opečovávaný letní tábor SpT Lomnice v Rabštejské Lhotě.

Na táboře bylo vidět, že práce s oddílem a péče o velkou základnu táborovou partu velmi baví. Pestrý program, udržovaná základna, ale také upřímné zděšení z toho, že kůrovec hubí stromy v bezprostředním okolí tábora a místo tak ztrácí kus romantiky. Snad jen štěrkové kamínky na velkém táborovém náměstí působily trochu průmyslově – zase se tam spolehlivě nebylo bahno - a o to asi šlo.

S Ondrou málokdy vynecháme tábor Jirky Černera z Jirkova. On i jeho předchůdce Mirek Kašpar si asi myslí, že je z nějakého důvodu ***tak trochu pronásledujeme,*** ale tak tomu není. Rádi vidíme nadšence, kteří si ještě ke všemu vyberou hezký kout světa (tím Čachnov v Pardubickém kraji bezpochyby je), kde táboří ve skautském areálu. Jirkovský mladý šéf tomíků oddílem vůbec žije, to je na první pohled patrné. Zapojil i partnerku a samozřejmě mladého potomka… Měli jsme si o čem povídat a bylo to moc příjemné.

Druhý den jsme navštívili království Davida Šimka, pardubického krajánka. Před dvaceti lety, dávno předtím, než sáhnul po křesle starosty Svitav, začal opravovat polorozpadlou Tučkovu hájenku. Dneska je z ní i díky podpoře našeho spolku a MŠMT solidní a dobře vybavená základna. Chválíme krásné podkroví a repasovaná historická kamna a přimlouváme se za vymalování. David chce přikoupit přilehlou louku a vytvořit ještě příjemnější místo pro stanování a táboření.

Než jsme zvizitýrovali slavnou základnu, obhlédli jsme ale i pěkný tábor svitavských Zálesáků. Šéf tábora Pavel Dědič nám předvedl tábořiště na šikmé ploše, sehranou partu táborových nadšenců i děti v akci. Dobře jsme popovídali. Svitavští tomíci se ve světě rozhodně neztratí.

Obě cesty (s Tomkem Hurtem i Ondrou Šejtkou) byly příjemné. Ocenili jsme oddíly, které si dokázaly najít pro táboření malebné místo, ať už vlastní (většinou) či vypůjčené. Rozumíme i těm, které pro svou početnost sáhnou po omšelejším tábořišti, do kterého majitel nemůže či nechce příliš investovat. Všechny navštívené tábory měli společného jmenovatele – spokojené táborníky, nadšené vedoucí, hezky připravený program.

Díky za to, přátelé!
Tomáš Novotný

Pratábor Skřítků

Letos jsme na tábor jsme odjížděli všichni velice napjatí, neboť nám přišel do schránek dopis od neznámého pisatele, který žádal o pomoc pro svůj lid. Jeho autorem byl šaman, který nás pomocí svých kouzel a rituálu přenesl do období života lovců mamutů. Proměnili jsme se v pralidi a žili v tlupě s několika rody.

Postupně jsme pomáhali šamanovi získat suroviny pro výrobu lektvaru (zkamenělý trus dávného ještěra, myš, pařátek,), který zajistil jeho lidu dostatek sil pro dlouhou cestu do nových lovišť. Nám pak vypití lektvaru podivné zelené barvy zajistilo návrat zpět do naší moderní doby.

Celý tábor byl tedy pra…. Měli jsme tedy pratábor a předpona pra- byla používána u mnoha slov a činností. Lovili jsme mamuty, vyrobili si prazbraně, horko těžko přežili napadení tygrmutem, překonali peřeje Hadí prařeky. Takém jsme se naučili vyrábět náramky z paracordu a splnili spoustu dalších úkolů. Každý den jsme získávali zvířecí zuby, které jsme věšeli na své náhrdelníky. Dvakrát je mohli směnit s tlupami z cizích krajů za jiné cenné věci (nejvíc na odbyt šly jako vždy sladkosti).

Už se těšíme, co za nástrahy na nás bude na tábořišti u Konstantinových Lázní čekat příští rok.

Marie Hörlová,
TOM 20904 Skřítci, Plzeň

P.S.: Narodil se Čenda

Na vědomí se dává, že řady tomíků z Plzně - Malesic posílil nejmladší člen. Oddílovým vedoucím Víťovi a Mádě se totiž **narodil malý skřítek Čeněk**.

Ještěrky v Alpách

Náš oddíl Ještěrky Brno se zaměřil na rodinnou turistiku. Akcí se zúčastňují kromě dětí a mládeže i rodiče a hlavně prarodiče dětí. Specialitou jsou vycházky pro rodiny s kočárky. Sejdeme se většinou na konečné městské hromadné dopravy a vypravíme se po cestách vhodných pro kočárky. Během cesty, obvykle na dětském hřišti, necháme děti vydovádět a pořádáme pro ně různé hry a soutěže. Jedná se většinou o pohybové aktivity, o které je v dnešní uspěchané době nouze. Na závěr nechybí drobné dárky a odměny pro aktivní účastníky.

Pořádáme také vícedenní akce většinou o rozšířených víkendech, kvůli dětem školou povinných. I klasické tábory jsme si upravili vzhledem k seniorským účastníkům, kteří nepohrdnou pohodlnými lůžky pod střechou. Zařazujeme hodně turistické činnosti a poznávání kulturních a technických památek. V poslední době jsme si vyzkoušeli geocatching a používáme pro informaci a orientaci moderní technologie.

Naší hlavní akcí je však každoroční zahraniční zájezd, který pro nás zajišťuje bruselská organizace JEKA. Ta pořádá mezinárodní akce pro děti a mládež v několika evropských zemích a má pobočku i u nás v České republice. Zajistí pro nás ubytování ve vlastním domě, dodává jídlo, které si upravujeme na celodenní stravování a dopravu, nejen na místo a zpět, ale i pro výlety do okolí. Nabízí i turistický program, který si dle přizpůsobujeme dle počasí.

Setkáváme se nejen s domácími dětmi a mládeží, ale i s účastníky z jiných evropských zemí. Navštěvujeme místní kulturní akce, seznamujeme se s historií, tradicemi a zvyky navštívené země. Letos to bylo Rakousko, kde se v Tyrolsku na pomezí s Bavorskem nachází krásné údolí Lechtal. Vyvezli jsme se lanovkou na hřeben Lechtalských Alp, prohlédli si známou řezbářskou školu, zúčastnili se exkurze v domácí mlékárně s ochutnáním místních syrů, vyšlápli si stezkou do korun stromů a vyzkoušeli různé atrakce – geologické, vodní a přírodní.

Největším zážitkem bylo pozvání na kulturní vystoupení v obci Elbigenalp, kde jsme bydleli. V pásmu složeném z koncertu a tanečních vystoupení předvedly děti a mládež ukázky místních folklorních tanců.

Zájezd byl nadmíru úspěšný, líbil se všem účastníkům, kteří si odnesli vzpomínku na krásně prožitý týden a na místní přívětivé obyvatele a zvláště děti a mládež, na hezké chvilky prožité s místní i ***cizokrajnou*** omladinou.

Pavel Rabušic – Starý ještěr,
TOM Ještěrky, Brno

Sněm v Olomouci

Blíží se sněm. Trochu jsme vyzpovídali jeho hlavní pořadatele, Soňu Rokytovou a Petra Pořízku.

V Přemyslovském paláci v Olomouci byl v roce 1306 zavražděn Václav III. Hrozí podobné nebezpečí i tomíkům, nebo už mohou v klidu spát? A kde budou sněmující vlastně spát?

Od doby Václava III. se z Olomouce stalo celkem bezpečné město. Bdít nad klidným spánkem bude vrátný Domova mládeže Střední školy polytechnické na Rooseveltově ulici. Pokoje jsou dvou a třílůžkové, na patře sociální zařízení a kuchyňka, kde si účastníci sněmu mohou uvařit čaj nebo kávu. Parkování je možné v areálu školy.

Mohou se účastníci sněmu těšit na olomoucké tvarůžky, čokoládu Zora, nebo budou o hladu? Jak to bude na sněmu se stravováním?

Účastníci sněmu se nemusí bát, že by na úrodné Hané hladověli. Již v pátek mohou ochutnat místní speciality v rezervované restauraci nedaleko ubytování. Snídaně se budou podávat v jídelně domova mládeže. Oběd s večerním občerstvením budeme vydávat v místě sněmování. A můžete se těšit i na voňavou regionální pochoutku.

Poslední sněmovní místo bylo v Hronově v divadle. Kde budeme sněmovat v lednu 2020?

Krásných prostor je v Olomouci dostatek, ale ne všechny jsou pro sněmování přístupné a kapacitně dostačující. My jsme zvolili sál domu dětí a mládeže, který se nachází 10 minut od historického centra.

A poslední dotaz. V neděli bývá připravena procházka po památkách a místních zajímavostech. Bude tomu tak i u vás?

V našem krajském městě si můžete prohlédnout sloup Nejsvětější Trojice, který je od roku 2000 zapsán na seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO, Olomoucký hrad s dómem svatého Václava, radnici s orlojem, soubor šesti barokních kašen, zbytky olomoucké pevnosti či freskový sál ZŠ Komenium. A v neděli dopoledne uvidíme, kolik zajímavých míst hanácké metropole stačíme navštívit.

Ondřej Mánek

Balkánem křížem krážem

Šestnáctidenní outdoorová cesta po zemích Balkánu přinesla spousty zajímavých zážitků – dobrých, horších i těch skoro neuvěřitelných.

Spluli jsme řeku Taru v Černé Hoře, Neretvu a Vrbas v Bosně a Hercegovině, přespali v kaňonu Tary, prošli jsme se ulicemi Kotoru, Budvy a Mostaru, vylezli na vrcholy Velký Meděd a Bobotov Kuk v národním parku (NP) Durmitor. Na kolech jsme projeli nejen Durmitorem, ale také pohořím Bjelasica a koupali se v Biogradském jezeře, obdivovali vrcholy pohoří Komovi, vyjeli k Njegušovu mauzoleu v NP Lovčen, obdivovali kaňon řeky Morači, bohužel bez dostatku vody ke splutí. Také jsme opravovali defekty na přívěsu za busem, na kolech brzdy a řetězy, ošetřovali pády a spáleniny, sjeli na kolech nevídaných 25 serpentin do Boky Kotorské.

Řešili jsme nehodu našeho vleku s řeckým autem, stali se aktivními účastníky bosenské svatební hostiny, poznali pohostinnost Balkánců. Ti pro nás upekli kůzle s tradičním pečivem zvaném burek. Prožili jsme téměř apokalyptickou bouřku s poryvy větru a přívaly deště s poničenými potrhanými stany na břehu Vrbasu u Banja Luky, poznali jsme nevolnosti z (ne)pitné vody, nevěřili vlastním očím při pohledu na mraky balkánských odpadků, řešili pokuty a úplatky a korupci balkánských celníků a policistů…Zažili jsme opravdu neuvěřitelné a velmi poučné dva týdny s KADAO partou v zemích, kde je stále znát, že válka skončila teprve nedávno.

Důkazem nevšedních zážitků jsou fotografie na našem webu www.kadao.cz a v nejbližší době také krátký film. Díky Asociaci TOM, Klubu českých turistů, Statutárnímu městu Opava, Moravskoslezskému kraji, MŠMT a marketu Tesco Opava za podporu našich celoročních aktivit.

Tom Weicht,
TOM Kadao, Opava

Táboření v Banátu

V půlce srpna 2019 jsme navázali na tradici táborů, které pořádali tomíci s Ligou lesní moudrosti před několika lety v rumunském Banátu. Účast dětí byla menší, než jsme očekávali, hlavně z důvodu kolize termínu tábora s tradiční poutí do Čiklavy. Přesto se tábora zúčastnilo 15 dětí. Příští rok se pokusíme zjistit zájem dřív. Pokud by byl minimálně stejný jako letos, tábor uspořádáme znovu - v příhodnějším termínu.

Táboření banátské se od toho českého liší snad ve všem. Začalo tím, že jsme přijeli s věcmi na voze za traktorem na neposekanou louku. Žádné tyče na týpí. Ty jsme si potom mohli nakácet, ale o jehličnan v okolí člověk nezavadí, proto jsme tyče měli z buků, javorů a jasanů, nic rovného. Na nákupy se chodilo do vesnice vzdálené asi půl hodiny chůze. Většina potravin byla z místních domácností - a to pak bylo na chuti hodně poznat.

I program pro děti byl připravován trošku jiným způsobem než u nás, účastníci neměli žádné předchozí zkušenosti s pobytem v přírodě. Volili jsme aktivity jednoduššího rázu. Celotáborová hra byla inspirována bitvou u Little Big Hornu.

Děkujeme tomíkům za to, že spojením našich sil jsme mohli tábor znovu uskutečnit a těšíme se zase někdy příště.

Martin Lehký

Tábor v Banátu pohledem vedoucí

Po návratu z tábora domů na mě rodiče po očku koukají, asi přemýšlí, proč jsem tak zničená. Musím uznat, že patnáct hodin strávených v **Expresu Hrůza** byla... fuška. V průběhu vítání je samozřejmě okomentován i kouřový odér ohně z teepee, který jsem s sebou přivezla. Když pak usínám v pokoji, slyším jen nepříjemné ticho, a tak otevírám okno, aby mi ti naši malí cvrčci a kobylky připomněli intenzivní zvuky tamní divočiny. Dokonce mi pod zády skoro chybí ten hrbol, na kterém jsem celý týden spala.

Rodiče i prarodiče se vyptávají, jak to v Banátu vypadá a jak se tam lidé mají. Nepouštím se do žádného hodnocení. Byli jsme izolováni devět dní v divokém údolí, většinou jen s dětmi. Jaký je skutečný život tamních rodin, jsme mohli jen tušit.

I tento tábor byl poněkud jiný, než jsem zvyklá. Byl svou atmosférou v podstatě velmi rodinný. Než stihly dorazit děti, nahnala k nám na louku jedna místní paní šest krav. Nu což, po chvíli se nám podařilo rozdělit prostor napůl, aby nové spolubydlící nechodily na návštěvu do kuchyně nebo rovnou na naše postele. **Těsně předtím ale stejně jedna kráva stihla Todi sežrat půlku bambusového kartáčku. Zjevně je vskutku přírodní.**

Místních dětí dorazilo tábořit celkem patnáct, a tak jsme si mohli rychle zapamatovat jejich jména. Pak jsme se všichni posadili do kruhu a promluvil známý náčelník Sedící Býk. Vyprávěl dětem některé své vzpomínky a popisoval, jak indiáni žijí.

Aby se však jen nerokovalo, šli mladí indiáni, již rozděleni do tří kmenů, trénovat své dovednosti. S blížícím se časem večeře se chopili luků a šípů a někteří z nich opravdu ulovili na terčích suroviny potřebné k vaření. Pohoštění bylo, jak už to tak bývá, záležitostí společenskou, a tak se kmeny společně najedly, zazpívali jsme si pár písniček a šli spát.

V úterý bylo potřeba opravdu spojit všechny síly na stavbu voru, který měl přepravit po potoce oheň i kotlík až k "divokým kravám". Děti je zkušeně podojily, aby mohly z jejich mléka na břehu uvařit kakao. Vše se povedlo. V poledne následovala kulinářská odměna, tedy pravé české knedlo zelo vepřo, které na ohni bravurně připravila naše šéfkuchařka Todi s pomocí Zi.

Ke konci tábora klesly teploty, nikoli však nálada. Kmeny se při noční výpravě zmocnily mapy a připravovaly se na bitvu s kavaleristy, které již v první fázi hravě porazily. Závěrečný boj o vlajky nebyl sice hned rozhodnut, skončil však opět vítězstvím indiánů. Ti mohli tak večer oslavovat na velké hostině. Nás kavaleristy naštěstí přizvali také.

Večer utekl a s ním pomalu i naše dny na louce v Banátu. V pátek jsme se rozloučili s dětmi, do soboty zabalili a krátce ještě navštívili vesnici Svatou Helenu, abychom nasáli veselou atmosféru blížícího se posvícení. Poslední noc strávená na vyhlídce nad Dunajem byla opravdu nádherná, a tak se nám nechtělo ani usínat, ani následně za tmy ve 4 hodiny vstávat. Jak jsem již psala, cesta byla náročná, příprava také, ale za všechny ty zážitky pro nás i pro děti v Banátu to opravdu stálo.

Kamila Rašková, kmen Strážců údolí,
Martin Lehký, náčelník kmene Okwaho

(red.kráceno)

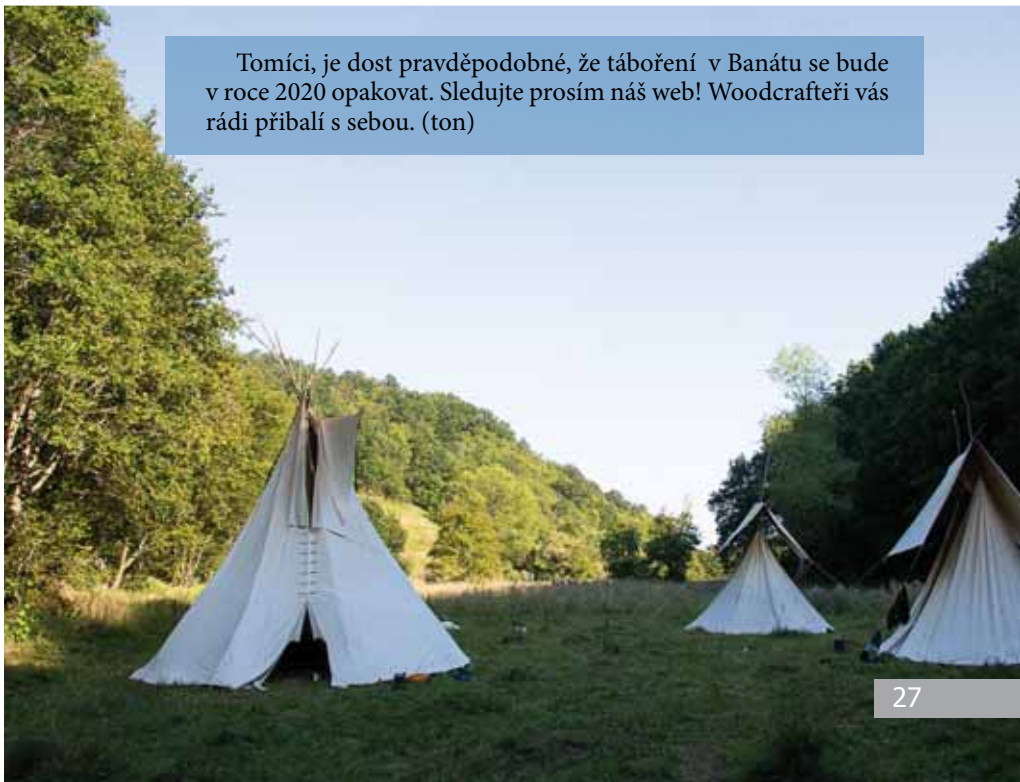

Tomíci, je dost pravděpodobné, že táboření v Banátu se bude v roce 2020 opakovat. Sledujte prosím náš web! Woodcrafteři vás rádi přibalí s sebou. (ton)

týpí jako domov

Je mnoho cest, jak se stát woodcrafterem. Někoho do toho vtáhnou kamarádi, někdo hledá svoji cestu světem sám, jiný se zase přidá do oddílu. Moje cesta byla mnohem jednodušší. Já jsem se do woodcrafterské rodiny narodil. Tak jaké to je být woodcrafterem od narození?

Spousta lidí má nejranější vzpomínky na staré byty, kde bydleli, jiní na hračky a podobně. Jedna z mých vzpomínek je ta, jak sedíme se sestrou v šeltru a táta nám ohřívá na ohni mlíko na ranní kakao, kolem zrovna prochází někdo v indiánské košili a bederní roušce a ptá se nás, zda si půjdeme zahrát lakros.

Vyrůstal jsem v takzvaném **rodinném kmeni.** Tedy kmeni spřátelených rodin, co spolu občas táboří, není to žádný oddíl pravidelně se scházející. Na začátku jsme jezdili jednou ročně na náš kmenový tábor. Hráli jsme táborovou hru a byli jsme děleni na tradiční čtyři skupiny. Pak mě i sestru jednou rodiče vzali na ligový tábor na Kosím potoce. Tedy na dva týdny táboření se všemi lidmi z ligy. Tenhle tábor ale funguje jinak, program není pevně stanoven, člověk si může dělat, co chce.

Chtěl jsem hrát horský golf? Prostě jsem to zorganizoval, sehnal si lidi a šlo se hrát. Tohle mě uchvátilo, tahle volnost. Další důležitou věcí byla motivace. Začal jsem sbírat své první korálky, tedy plnit jednoduché úkoly ze zápisníku korálkových činů.

Bohužel následujících několik let jsem neměl čas jezdit na ligový tábor, ale pořád jsem jezdil na kmenový tábor. Stal jsem se vůdcem své skupiny. Plnil korálkové činy a také jsem se za kmen účastnil velkých her. Velké hry byly soutěže pro kmeny, kde si mohly poměřit síly. Byly to skvělé akce, kde jsem potkal spoustu nových lidí a viděl woodcraft v nových podobách. Ve svém úsilí o plnění korálku jsem nakonec dosáhl nejvyššího titulu, tedy splnil jsem většinu korálkových činů a mohl jsem přestoupit do malé lóže. Pro mě osobně to byl pocit, že nechávám malé děti za sebou, že jsem dál, že dospívám. První tábor, kdy jsem mohl plnit činy a získávat za ně orlí pera, jsem zběsile listoval svitkem březové kůry tam a zpět a hledal, co všechno bych mohl splnit.

Následující léta jsem začal znova jezdit na ligový tábor. Získal jsem nové přátele a začal dělat celotáborovou hru pro náš kmen. Nakonec jsem postoupil i do velké lóže. Tedy do lóže dospělých. K tomu jsem měl hezkou výpravu.

Dnes pomáhám velké hry připravovat, aby i další mohli poznat jejich kouzlo.

Takže asi takové to je být woodcrafterem od narození.

Jiří Pejša-Básník

Dubák ze Zásady

V minulém čísle byl nůž z moderních materiálů, předtím kudla tak trochu ala Divoký západ. Zkusil jsem se trefit někam mezi a máme tu nůž, jehož čepel a křesadlo jako doplněk jsou dílem pana Hýblera ze Zásady, což je obec v okrese Jablonec nad Nisou. Bohužel pan Hýbler v současné době nože již nevyrábí.

Materiálem čepele Dubáku je takzvaná prášková martenizická nerez ocel RWL34, která je sice tvrdá, ale současně i dobře brousitelná. Konstrukčně je nůž téměř fulltang, což znamená, že kovová část prochází celou rukojetí. Proč píšu téměř? Protože střenky nekopírují tvar ocelové části, ale obklopují ji ze tří stran. V první verzi byly střenky tvarově totožné s kovovou částí rukojeti, ale při sevření v ruce jsem měl pocit, že je rukojeť příliš titěrná, takže přišlo na řadu kladivo. Po odstranění původní rukojeti se rodila rukojeť nová.

Do dubového hranolku jsem tedy nejdříve vytvořil drážku a do té jsem epoxidem vlepil polotovar nože. Následovalo zajištění mosaznými kolíčky a opracování rukojeti do konečného tvaru. Nakonec, o několik měsíců později, jsem rukojeť opálil hořákem, ocelovým kartáčem odstranil měkčí části opáleného dřeva a napustil ji lněným olejem.

Toulcová pochva nože je ušita z hovězí kůže za mokra tvarované, namořená lihovým mořidlem a ošetřena včelím voskem. V současnosti má již přirozenou patinu. Opasek je možné protáhnout buď průvlakem přímo na pouzdru, nebo použít odepínacího sníženého závěsu. Pokud mám batoh s bederákem, je snížený závěs jasná volba. Na pouzdru je našit tunýlek na křesadlo alias firesteel. Na noži i pouzdře jsou vidět stopy používání. Jak by také ne, když obojí slouží už nějakých šest let. Nůž zažil tábory i vandry, používám ho na potraviny i na dřevo, na rozdělání ohně. Řezal kůži na pouzdra jiných nožů i kartony před vyhozením do kontejneru. Maso na řízky či do guláše porcuje stejně ochotně jako cibuli nebo jinou zeleninu.

Jiří Lukeš-Mikeš

Míry a váhy:

hmotnost:	158 g,
s pouzdrem	177 g
délka nože:	226 mm
šířka čepele:	30 mm
délka čepele:	113 mm
tloušťka čepele:	4 mm

Z ČINNOSTI Klubu českých turistů

Maďarsko má většina českých turistů spojeno pouze s Budapeští, Balatonem nebo rovinami Panonie. Přitom v severním Maďarsku jsou lesy s krasovými útvary, hory a množství kulturních a historických zajímavostí. Právě v této oblasti se konal třetí Mezinárodní turistický sraz.

Maďarština je krásná v tom, že přidáním jediného písmenka vznikne z turisty (természetjáró) příroda (természetejáró, doslova „s přírodou"). Název znamená turistický festival. Místem srazu byl kemp Csattogó völgyi (údolí potlesku, nebo také údolí klábosení)v lesích nad obcemi Verőce a Kismaros v místech, kde se od dunajského ohbí zvedá pohoří Börzsöny. Kemp byl velmi šťastně zvolen (i podle názvu), protože umožňoval denní turistiku a večerní posezení s přáteli nebo s maďarskou hudbou.

Vedle klasického turistického srazu zemí V4, který probíhal od čtvrtka 5. září do neděle, se totiž konal turistický festival se stánky z maďarských chráněných území, turistických center i outdorových firem. O víkendu probíhal na pódiu celodenní program, ale čeští, slovenští a polští turisté využili spíše nabídky organizátorů na pěší, cyklistické a vodácké výlety nebo výlety za kulturou.

Srazu se zúčastnilo 101 členů KČT (z toho jednadvacet slezských tomíků z oddílů Kadao, Zálesák a Čmoudík), 83 členů Klubu slovenských turistů a 12 Poláků z PTTK. Na víkend dorazili i další čeští turisté, včetně jedné juniorky a jednoho juniora z pražského oddílu Viking. Turisté si mohli vybrat z množství výletů, připravených maďarskými organizátory nebo výletů ostravským autobusem, vedených koordinátorem české výpravy Mojmírem Nováčkem.

Snad nikdo z účastníků si nenechal ujít Visegrád, vzdálený od místa srazu jen deset kilometrů. V letech 1335 a 1991 se tam totiž uskutečnila jednání, zajímavá pro turisty ze států V4. Jednání uherského krále Karla Roberta, polského Kazimíra III. a českého Jana Lucemburského o protihabsburské koalici připomíná panoptikum, ve kterém je představen i Karel IV., coby chlapec, hrající si se psem. Symbolicky pak bylo zvoleno místo setkání zástupců stejných států o více než 650 let později, kde se dohodl společný postup při jednání o vstupu do EU. Kdo z turistů si chtěl připomenout historii, zamířil také do Ostřihomi s překrásnou bazilikou nebo do Budapešti.

Možností výletů bylo mnohem víc, než by mohl zvládnout jednotlivý turista. Někteří zamířili k Jankovičově jeskyni u Bajótu, vyhloubené termální vodou, jiní na výlet do Királyrétu, odkud jezdí úzkokolejka do Kismárose, další si půjčili v kempu kola a vydali se na cyklistický výlet.

Slezští tomíci a další české skupiny měli kola vlastní a projeli jak údolí Dunaje, tak pohoří Börzsöny nebo třeba na druhém břehu údolí potoka Apátkúti. Milovníci historie si nenechali ujít skanzen v Szentendre.

Večer byla vždycky chuť posedět si u chatek nebo v kempovém bufetu, popovídat si o zážitcích a pochlubit se fotkami. Z pódia přitom hrála maďarská muzika, od čardáše po rock, takže kdo měl chuť si zatancovat, mohl se přidat k festivalové mládeži.

Snad jediná výtka pořadatelům by byla za ubytování. Chatky už měly svá nejlepší léta za sebou a plocha 3x4 metry pro šest nocležníků také už není dnešní standard. Připomněl jsem si dobu, kdy jsem začátkem osmdesátých let jezdil jako mladý vedoucí na „ROH" tábory. Není divu, že někteří z účastníků raději zvolili ubytování v penzionech v nedalekých vesnicích. Naopak je nutné organizátory pochválit za to, že na každé trase byl slovensky mluvící průvodce.

Třetí mezinárodní sraz se tedy podařil. Všichni doufají, že za dva roky v Polsku bude sraz stejně úspěšný.

Petr Teringl

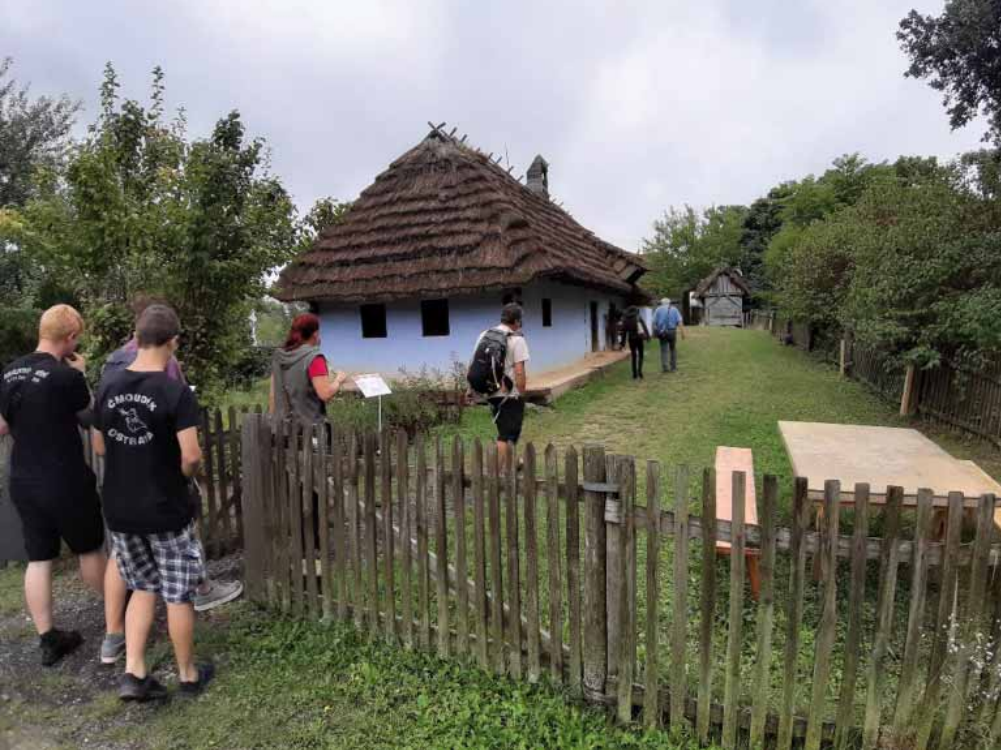

Mezinárodní aktivity KČT

Klub českých turistů kromě tradičních aktivit (značení turistických tras, organizace turistických akcí, správa turistických chat a vydávání map a časopisu Turista) spolupracuje se zahraničními turistickými kluby, a to jak bilaterálně, tak v rámci mezinárodních turistických organizací.

Mezinárodní aktivity KČT

Nejvíce rozvinutá je spolupráce s Klubem slovenských turistů, kdy se členové jednoho klubu pravidelně účastní akcí klubu druhého a naopak. Vyvrcholením jsou pak společné letní a zimní turistické srazy. V případě zimních srazů bývá do spolupráce zapojen také polský PTTK (Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze). Nově se v posledních letech rozvíjí spolupráce mezi turistickými kluby ze zemí Visegradské 4. Příkladem je letošní mezinárodní letní turistický sraz v maďarském městě Kismaros.

KČT je dále členem několika mezinárodních organizací: EWV (Europäische Wandervereinigung)

Evropská asociace turistických klubů byla založena v roce 1969, nyní sdružuje 63 klubů ze 34 evropských států. V současné době prostřednictvím členských klubů udržuje a dále rozvíjí 12 dálkových pěších tras, usiluje o ochranu přírody, poznání evropské historie, památek a zachování práva na volný vstup do přírody.

Od roku 2011 EWV má za cíl zkvalitňování pěších tras formou certifikace těchto tras podle pravidel Leading quality trails – best of Europe. Tyto trasy musí splňovat přísná kritéria, co se týče pohodlí, bezpečnosti, značení, atraktivity a dostupnosti turistických služeb. Aktuálně má certifikát 15 dálkových tras. V ČR o získání certifikátu usiluje Stezka podél Lužnice a Hřebenovka v Karlovarském a Ústeckém kraji. EWV dále v pětiletých cyklech organizuje mezinárodní setkávání turistů Eurorando. Nejbližší Eurorando se koná v roce 2021 v rumunském Sibiu.

IVV (Internationaler Volkssportverband)

Mezinárodní organizace pro lidový sport v současné době sdružuje 52 států z celého světa. IVV se zabývá pořádáním akcí, které nemají výkonnostní charakter. Jejich smyslem a cílem je odblokovat stres a pracovní přepětí nenáročnou fyzickou a cenově dostupnou aktivitou tak, aby se stala sportem pro všechny věkové kategorie a tělesně více či méně zdatné účastníky, tedy sportem pro všechny.

IVV pravidelně organizuje světovou či evropskou olympiádu – nejbližší Světová olympiáda IVV proběhla v termínu 15. až 19. 10. 2019 v Aix en Provence ve Francii. Evropská olympiáda IVV se bude konat v termínu 10. - 13. 6. 2020 v Jižním Tyrolsku v Rakousku.

IML (The International Marching League)

Mezinárodní liga chodců byla založena v roce 1987 v japonském Tokiu. V současnosti má 28 členů z 26 zemí včetně ČR. U nás pravidelně poslední víkend v září v Brně organizuje odbor KČT Mapa Brno dvoudenní pochod „Jede Kudrna okolo Brna“. Letos ve dnech 28.-29.9.proběhl jubilejní 50. ročník.

Zdeňka Šrédlová,
členka vedení KČT

Turistické závody

Asociace tomíků se věnuje nejrůznějším volnočasovým aktivitám. Mezi významné činnosti patří také turistický závod, který je možné si vyzkoušet na místních veřejných závodech nebo při nejrůznějších projektech. Ti, do kterých ***vstoupí soutěžní duch,*** se mohou závodům věnovat naplno, a zapojit se tak do soutěžní sezony tohoto sportu.

Letošní sezona nejvyšších soutěží– Českého poháru a také mistrovství České republiky v závodě jednotlivců je již za námi. Pohárových závodů se pořadatelsky ujaly oddíly z Pacova, Bílovce a Kralovic. Mistrovský závod se pak běžel Metylovicích a pořádajícím oddílem byl TOM Palkovice. Těchto celonárodních závodů se vždy účastní několik stovek aktérů, a tak není jednoduché takto velkou akci uspořádat a navíc za všech okolností dodržet naprostou regulérnost soutěže. Organizátorům se podařilo vše zvládnout a turistický závod tak opět dokázal, že patří mezi plnohodnotná sportovní odvětví.

Dobrá sportovní průprava již od dětství formou nejrůznějších soutěží a her v přírodě, rozvoj kamarádství a další aktivity v našich oddílech je u jiných organizací spíše výjimkou. Všem organizátorům patří opravdu velký dík za odvedenou práci!

Velmi důležitá jsou sportovní zápolení na mezinárodní úrovni ve Vsetíně. Při Mezinárodním mistrovství nastpujeme proti našim dlouholetým rivalům ze Slovenska. O tituly se běží v Jílovém u Děčína ve smíšených dvojích a „longu“, v Pacově při tradičním dovádění proběhne ještě supersprint a na závěr sezony si to rozdají oddílové štafety ve Frýdku-Místku. Pak následuje sezona krajských soutěží pro nadcházející rok.

Rada Turistických závodů stále ještě ladí pořadatelství nejvyšších soutěží pro příští rok, ale věříme, že se organizátoři najdou a nejen pro sezonu 2020, ale již také pro rok 2021. Podrobné informace o turistickém závodu včetně všech výsledků naleznete na **www.turisticky-zavod.cz.**

Tomáš Fúsek,
člen rady Turistických závodů

Co bylo v červnu, červenci, září a v kousku října

- Zemřel Jiří Stránský, spisovatel, skaut a bojovník proti náckům i bolševikům. Muž se skautskou přezdívkou Jíra byl nezdolný optimista a muž mnoha řemesel, mj. i autor scénáře Zdivočelé země.
- Ústředí tomíků poslalo do světa výroční zprávu a bylo jako vždy zavaleno ohlasy a pochvalnými adresami jak od členů vedení, tak od tomíků z oddílů.
- Přípravy sněmu v Olomouci, kam se 18. ledna sjede víc než stovka dobře naladěných oddílových vedoucích schůzovat, zase o něco pokročily. Organizátoři a předseda si lámali hlavu s tím, zda zachovat tradici a postupovat stejně jako při intronizaci Františka Josefa I., který v prosinci 1848 vstoupil na trůn pár set metrů od našeho sněmoviště ráno, před sedmou hodinou ranní. Prozatím zvítězila myšlenka, že ne každou tradici zpuchřelého mocnářství je třeba uctívat…
- V Palkovicích se sjela špička turistických závodníků na akci, v níž kralovala malá Viktorka Nýdlová z Českých Velenic a Mikuláš Ulman z Dětmarovic.
- Vláďa Hladík, vodák a šoumen, oslavil ve skvělé kondici neuvěřitelných 80 let života a hotovil se k cestě do Kanady.
- Šéf ČRDM Aleš Sedláček se vymezil proti paušalizujícímu odsudku některých politiků, ať už z Hradu či Strakovky, kteří pouštěli do světa jedy v tom smyslu, že neziskovky jsou pijavice.
- Kňouři z Brna vyrazili do Japonska.
- Zlaté šípy zažívaly na svém tábořišti Rozkoš při pěstování fazolí.
- Ve čtyřiceti letech zemřel náhle vedoucí chodovských Hrochů Petr Hofman a kamarádi a kolegové kondolovali jeho malé dceři a manželce.
- TOM Kadao putoval po stopách Zikmunda a Hanzelky.
- Lidové noviny přinesly zajímavý článek o letních táborech, ve kterém zmínily vcelku solidně i náš spolek.
- Chroští Michal Merhaut spolu se svým Klíštětem točil neúnavně medailony tomíků a chystal se na malé filmečky o našich chalupách.
- Do České televize, konkrétně jejího Déčka, dopluli tomíci-námořníci z TOM S. T. A. N. a Kuba a Terka Šejtkovi při tom mávali do kamer.
- Tomíci trochu šíleli z nevyladěnosti dotací, které školské ministerium poskytlo krajům a k nimž nestanovilo zcela jednoznačná pravidla. Šéf tomíků telefonoval na všechny krajské strany a nakonec vše (snad) dobře dopadlo.
- Petr Kamberský, redaktor Lidových novin, napsal, že stát by si mohl na skauty a jím podobné vzpomenout a nestydět se nadělit pár korun třeba i přímo vedoucím. Náčelník tomíků to v dopisu, který následně Lidové noviny otiskly na velmi solidním místě, kvitoval.
- Dopis se stal populárním i u několika málo poslanců, kteří si jej vystřihli a slíbili, že (i) jím budou argumentovat pro zvýšení prostředků v našem ranku, což je ale třeba brát s velmi přátelskou rezervou.
- Tomícké ústředí spustilo asociační obchůdek v poněkud novém kabátu a radost pršela v celých kornoutech přímou linkou do Roztok.
- Jiří Homolka zastoupil naši asociaci na srazu rakouských turistů Mooslandu v NP Gesause a přivezl s sebou i tomíky ze Vsetína, Opavy a Ostravy.
- Českoplipští tomíci vedeni Zdendou Šmídou se jednoho dne hezky oblékli, umyli a navoněli a vyrazili do Prahy, hlavního města naší rozpolcené republiky, do televize Nova, kde asi pět minut hezky a s chutí mluvili s více čí méně připravenými redaktory, aby pak zase odjeli do rodné České Lípy a vyprávěli lidem na ulicích, jaké je to v té velké Praze. Náčelník, který je k akci vyhecoval, jim byl nehynoucně vděčen a všichni společně litovali, že si na milé dětské tváře z našich řad neudělala Nova víc času.
- Spolky napsaly ministrovi školství a poslancům podvýboru pro mládež, aby na ně mysleli i při letošním dělení peněz a přípravách podmínek tak výhodných pro sportovní prostředí… Byly to pěkné dopisy, odpověď však nedorazila. Nikdy.
- Ve Sloupu zavlály překrásné vlajky na ještě hezčích stožárech z dílny Youryho a Hopa a kolemjdoucí se ptali, zda se chystá vzácná návštěva. Ta je tam ale pořád, neb každý návštěvník je naším vzácným hostem.
- Stožáry se jedněm líbily a psali to veřejně, druzí jim ale láli. Jak už to, nejen u tomíků, chodí.
- Ve mlýně se roztočilo další kolo, tentokrát palečnicové, předzvěst blížící se samovýroby elektřiny pro jeden z tamních mlýnských domků. Asociace se tak zařadí zcela jistě mezi solární barony, ba možná vévody.
- Oddíl Viking z Prahy se rozpomněl na stará bojová umění válečníků, jejichž jméno oddíl nese.
- Akim, Petr Míka z Ostravy, nevzdával boj za to, aby ostravský magistrát poskytl formou (pokud možno bezplatné) výpůjčky tomíkům rekreační objekt ve Pstruží u Frýdlantu, pod krásnými horami. Patří mu díky a obdiv za to, že nikoliv poprvé využil svůj politický talent k prospěchu našich členů zejména v Moravskoslezském kraji.
- Tři desítky tomíků juniorního věku absolvovaly s nadšením Moravskou táborovou školu pod vedením Hopa.
- Ve mlýně a v Mezholezích se v posledním srpnovém týdnu brigádně makalo, aby bylo líp, což kvitovala zejména mlýnská holčička Rozina. Ta si brigádníky ve svých ani ne 4 letech velmi oblíbila a jedné noci vstala a jala se hledat v jejich kuchyňských zásobách nutelu, na kterou dostala chuť. Nenašla ji a zlobila se. Rozinka ze mlýna je nejakčnější holčička v Evropě, Greta závidí.
- Tomášové Hurt a Novotný se přeli, zda je lepší východoněmecký fotoaparát Bairette VSN nebo ruský Ljubitel.
- Hop a Youry z Valmezu a také jejich kamarádi a rodinní příslušníci byli zcela roztočeni divým vírem Vrtule, divu světa, nejmodřejším květem mezi hořci, herním zázrakem a docela nevídaným podnikem, který chystali od léta v budově staré valmezské radnice a který jim bral čas, peníze i energii, ale na který se hrozně těšili.
- Tomíci a další dobří lidé na výše uvedený podnik, kterému se v posledních dvaceti letech z nějakého strašného důvodu říká…*projekt*…sbírali na hithitové sbírce, což bylo dobré, mravné a potřebné.
- Tomáš Fúsek ohlásil konání letního srazu v Mikulášovicích v létě 2020.
- Ústředí kmitalo kolem šablon, projektů, průzkumů a vyúčtování a konečně i kolem Tomíka, jehož vydání právě držíte v rukou.
- Opavské Kadao oslavilo pěkných pětatřicet let činnosti v plné síle, svěžesti a s mnoha oddílovými plány.

Takové povzdechnutí

Vloni jsme oslavili dvacet let České rady dětí a mládeže. Za tu dobu prokázala, že má své místo na slunci a mockrát, mockrát se uměla brát za práva svých členů. Je to na podrobnější rozbor a bude-li se na jaře po velmi dlouhé době měnit její šéf, bude příležitost tohle téma ťuknout.

Jsem ale smutný z toho, že z nás, osmi zakladatelů, jsou už čtyři na věčnosti. Jiří Navrátil, Franta Roun, Zdeněk Pšenica-Pšenda a naposledy Miroslav Mikeš, Kocour, exšéf táborníků. Byli jsme mu někteří nedávno na pohřbu (my a ČRDM jsme si cestu našli, kolegy z jiných spolků jsem tam ke svému zármutku neviděl, vyjma ČTU, samosebou). Člověk si při tom pohřbu férového trampa vybavil všechny podrobnosti z prvních setkání z před dvaceti roků…Ach jo.

Rada má taky nové logo. Nejásám z něj. Důvodu pro změnu moc nerozumím. Měl jsem rád to staré, robustní, od Jirky Choura. Načrtl ho bleskově na požádání a Jana Vohralíková tehdy plesala. To nové není ošklivé, to asi ne, jen nějaké…bez příběhu, počítačové.

Ale co je logo proti lidem, kteří mizejí. Někdy dřív, než se člověk stačí rozkoukat. Tak příště něco veselejšího...

(ton)

OHLASY

Vrtule se roztáčí. Nová, krásnější!

Hravé centrum Vrtule – svět her a poznání působí ve Valašském Meziříčí již patnáct let. Od prvotního otevření poskytuje Asociace TOM Vrtuli velkou, nejen finanční podporu. I díky tomu se v současné době stěhujeme do větších a krásnějších prostor. Díky všem, kdo přispěli drobným či větším penízem na vybavení tohoto asociačního velechrámu her a zábavy! Hithitová kampaň byla úspěšná, těší nás, kolik kamarádů, oddílových vedoucích a našich fandů se do ní zapojilo. Odměny vás neminou! O nové Vrtuli rádi napíšeme do lednového Tomíka. A na sněmu z ní zcela jistě taky trošku foukne.

Ivo Skoček-TOM Zlaté šípy/ (ton) ústředí

O jedné turistické výstavě

V květnu a červnu byla na Kralovicku k vidění výstava o turistických závodech.

Její základ tvořily fotografie a nosné téma expozice **„45 let turistických závodů na Kralovicku“** Panely k jednotlivým letům 1974 až 2018 – obsahovaly statistické údaje o výsledcích kralovických závodníků na republikových (a vyšších) kolech a další obrazové materiály z daného roku.

Zpracována byla rovněž další témata - o Českém poháru, závodech štafet, smíšených dvojicích, o vývoji pravidel, dalších závodech (Pacovské dovádění, Olympijský park, atd.), o roli Kralovic při pořadatelství celorepublikových závodů. Vše bylo doplněno diplomy, poháry, medailemi, starými propozicemi, výsledky, tričky, plakáty, transparenty, dresy apod. Interaktivní část tvořily tři figuríny závodníků, postavený stan, koridor na plížení a možnost vyzkoušet si turistický minizávod díky zapůjčeným informačním panelům od Rady TZ a TOM/KČT Kralupy nad Vltavou.

Vernisáž se uskutečnila 28. května. Byla velmi početně a důstojně obsazena (vedení muzea, předseda Rady TZ, současní i bývalí vedoucí a závodníci včetně těch z počátků závodů na Kralovicku). Po dobu čtyřtýdenního trvání výstavy navštívilo muzeum - a tedy i expozici o TZ - celkem 1776 platících návštěvníků.

Turistický závod je v Kralovicích a okolí hodně známý, minimálně základními koly těchto klání (ještě za dob BTZM, TBZ a TZM) prošlo několik generací dětí, zdaleka nejen z řad turistických oddílů.

Na výstavu si našli cestu hlavně jeho současní a bývalí aktéři. Příznivé ohlasy v knize hostů dokládají, že výstava měla kladný ohlas a výrazně zvedla (byť jen na čtyři týdny) zájem o turistický závod.

Za velké uznání je možné považovat fakt, že takováto výstava byla zařazena do programu Muzea a galerie severního Plzeňska v Mariánské Týnici a že byla umístěna do prestižních výstavních prostor.

Karel Popel, TOM Šikulové, Kralovice organizátor výstavy

O víkendu 20. - 22. září proběhl sedmdesátý výroční sraz oddílů zabývajících se tábořením, turistikou a pobytem v přírodě.

Sraz se uskutečnil na tábořišti v Olbramovicích, které pořádajícímu TOM BVÚ zapůjčil oddíl Zálesáků. O této nepřehlédnutelné akci více v dalším Tomíkovi.

Tomík č. 111, říjen 2019

Časopis turistických oddílů mládeže.
Vydává Asociace TOM ČR
s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Redakce:
ústředí Asociace TOM,
ulice Palackého 325,
252 63, Roztoky.
Tel. 220 910 460, 220 910 314
mobil: 777 322 785
E-mail: ustredi@a-tom.cz,
www. a-tom.cz
Číslo do tisku připravili:
Jiří Chour, Tomáš Novotný, Zuzana Antošová, Petr Balcer, Petr Teringl
Grafika: Jiří Chour
Foto obálka: Ondřej Šejtka
ostatní fotografie: oddíloví vedoucí
Příspěvky a fotografie vedoucích jsou zveřejňovány bez nároku na honorář a vracejí se jen na vyžádání.
Náklad 700 výtisků.
Vydání tohoto čísla podpořil Klub českých turistů.

Pozor, uzávěrka příštího čísla je již 28. prosince 2019

Milí přátelé,
do přehledu oddílových akcí si již můžete zapsat datum letního srazu 2020. Kdy bude? Jeho termín je od 7. do 12. 7. 2020. Místo: Mikulášovice v Ústeckém kraji, ve Šluknovském výběžku.

Sraz pořádá TOM Stopaři v čele s Tomášem Fúskem. Centrum srazu je přímo na hranici dvou národních parků. Na české straně hranice je to Národní park České Švýcarsko a na německé je to Nationalpark Sächsische Schweiz.

Ondřej Mánek

FOTOKURZ

Tábor Na Ostrůvku ožil na konci léta fotografy! Padesát účastníků se sjelo na dva kurzy na krásné tábořiště kousek od Milčic. Lektoři připravili pestrý program, našlapaný od rána do velmi pozdní noci. Kratičké teorie střídala pestrá a hlavně hravá praxe. Mladí fotografové zkoušeli sportovní fotky, portréty, vyhrát si s hloubkou ostrosti, fotit detaily i celky, zachytit veselý okamžik či třeba noční oblohu. Velmi nabitý program končil společným promítáním povedených fotek (a že jich bylo!) a malou soutěží.

Za lektory můžeme v klidu napsat, že kurzy měly smysl a mladé tomíky, woodcraftery a skauty naučily ovládat zrcadlovku s bravurou. Kurzy proběhly v rámci projektu „Škola mimo školu“.

Tomek Hurt a Milan Blšťák

Veverk Joachym

MYKMYK MYKOLOG

NAHRADIT MASO HOUBAMI JE SKVĚLÝ NÁPAD

MÁM OD KÁMOŠKY RECEPT NA HOUBOVÝ GULÁŠ

MŮŽETE DO NĚJ DÁT VŠECHNY HOUBY CO NAJDETE

FAKT VŠECHNY?

JE DIVNÁ!

JASNĚ, NIČEHO SE NEBOJ!

GULÁŠ ZMENŠUJE UHLÍKOVOU STOPU

ZMENŠÍM SI STOPU, NERAD BYCH VEVERKOVI UKRAD JEHO SNY

...A JEHO DĚDSTVÍ!

KOMU BUDE ŠMAKOVAT, TEN SI MŮŽE PŘIDAT

HOUBOVÝ GULÁŠ

MLASK!

HAMITY PAPITY!

HUŠTÝ

O 3 HODINY POZDĚJI

×4

STOPA JE FURT STEJNÁ

KRALÍKŮ JE ŠKODA. POCHYBNÝ RECEPTY SE MAJÍ ZKOUŠET NAPŘED NA LIDECH.

J.CH.